

UPPSALA UNIVERSITET
Teologiska institutionen
Religionssociologi D
Höstterminen 2005
D-uppsats, 10p
Handledare: Mia Lövheim
Examinator: Thorleif Pettersson

Frigörelse inom normerna

En kvalitativ studie om kvinnors meningsskapande tolkningar
av kärlek, sexualitet och kön i tv-serien *Sex and the city*.

Marta Axner
770816
Hildur Ottelinsgatan 17
752 31 Uppsala
maax0710@student.uu.se

Frigörelse inom normerna

En kvalitativ studie om kvinnors meningsskapande tolkningar
av kärlek, sexualitet och kön i tv-serien *Sex and the city*

Marta Axner

Abstract

Uppsatsen handlade om hur kvinnor som tittar på tv-serien *Sex and the city* uppfattar och tolkar normer och värderingar kring kärlek, sexualitet och kön. Syftet med studien var dels att undersöka om och i så fall hur en tv-serie kan fungera som ett redskap för meningsskapande, och om seriens skildringar av kärlek och relationer fungerar som meningsskapande berättelser som tittarna använder för att förstå sina egna erfarenheter av kärlek, sexualitet och kön. Syftet var också att göra en teoretisk grund utifrån forskning om sexualitet, populärkultur och religion, samt att ge förslag på vidare forskning. Författaren kombinerade teorier om intimitetens omvandling av Anthony Giddens med religionssociologiska teorier om identitet, meningsskapande och populärkultur av Nancy Ammerman och Lynn Schofield Clark, och diskuterade hur tv-serier och andra populärkulturella uttryck kan fungera som en ”verktygslåda” för individen att tolka och sätta in sina egna erfarenheter i större berättelser som fungerar identitetsskapande. Identiteten sågs inte som något fast, utan som ett reflexivt projekt i ständig förändring, påverkat av såväl individens agerande som yttre strukturer. I en fokusgruppsstudie lät uppsatsförfattaren en grupp kvinnor se ett avsnitt av serien, för att sedan diskutera hur de uppfattade programmet och hur det tolkades i relation till informanternas egna erfarenheter, och undersökte även om det fanns skillnader beroende på religiös bakgrund. Studien visade att informanterna använde olika strategier för att hantera de två konkurrerande ideal som uppfattades i serien, dels ett mer traditionellt romantiskt ideal, dels ett självständighetsideal. I båda dessa ideal fanns på olika sätt konstruktion av kön med som en faktor. Informanterna anknöt serien och sina tolkningar av den till sina egna erfarenheter av relationer, och serien kunde fylla flera meningsskapande funktioner för dem. Det var dock inte någon större skillnad mellan de informanter som hade religiös bakgrund och de som inte hade det. Uppsatsen avslutades med förslag på hur en vidare religionssociologisk forskning om tv-serier och meningsskapande skulle kunna se ut.

INNEHÅLL

1	<u>Inledning</u>	3
1.1	<u>Bakgrund</u>	4
1.2	<u>Disposition</u>	5
1.3	<u>Syfte</u>	5
1.4	<u>Avgränsningar</u>	6
1.5	<u>Begrepp</u>	8
2	<u>Teori</u>	9
2.1	<u>Sexualitet och kärlek i senmoderniteten</u>	10
2.1.1	<u>Tidigare forskning kring kärlek, sexualitet och meningsskapande</u>	10
2.1.2	<u>Reflexivitet och intimitetens omvandling</u>	10
2.1.3	<u>Kärleksideologi och respektabilitet</u>	13
2.2	<u>Identitet och meningsskapande i den senmoderna kulturen</u>	14
2.2.1	<u>Tidigare forskning kring tv-serier och religion</u>	14
2.2.2	<u>Identiteten som berättelse</u>	15
2.2.3	<u>Kulturen som verktygslåda</u>	17
2.2.4	<u>Att studera meningsskapande processer</u>	18
2.3	<u>Ett könsmaktsperspektiv</u>	20
2.3.1	<u>Kön eller genus?</u>	20
2.3.2	<u>Stabilitet och förändring</u>	21
2.4	<u>Teoretiska modeller</u>	21
2.4.1	<u>Den reflexiva senmoderniteten</u>	22
2.4.2	<u>Kärleken som meningsskapande berättelse</u>	22
2.4.3	<u>En repertoar av berättelser</u>	23
2.4.4	<u>Konstruerande individ och strukturerande sammanhang</u>	24
2.5	<u>Preciserad frågeställning</u>	24
3	<u>TV-serien Sex and the city</u>	25
3.1	<u>Bakgrund</u>	25
3.2	<u>Karaktärerna</u>	25
3.3	<u>Seriens handling</u>	26
3.4	<u>Avsnitt 2:7 ”The Chicken dance”</u>	27
4	<u>Undersökningen</u>	28
4.1	<u>Metod</u>	28
4.1.1	<u>Informanter</u>	28
4.1.2	<u>Genomförandet av fokusgrupperna</u>	29
4.1.3	<u>Forskningsetiska överväganden</u>	30
4.2	<u>Resultat och analys av fokusgrupperna</u>	31
4.2.1	<u>Pluralism – man får vara olika</u>	31
4.2.2	<u>Singel – en förutsättning för självständighet?</u>	34
4.2.3	<u>Ett lyckligt slut?</u>	36
4.2.4	<u>Ambivalens – parallella normsystem</u>	40
4.2.5	<u>Amerikanskt – symbolen för det annorlunda</u>	42
4.2.6	<u>En ”skön” frizon</u>	44
4.2.7	<u>Kompis, terapi och bollplank</u>	45
5	<u>Diskussion</u>	46
5.1	<u>Reflektioner kring syfte, teori och resultat</u>	46
5.2	<u>Metodreflektioner</u>	48
5.3	<u>Förslag på vidare forskning</u>	50
5.4	<u>Avslutande reflektioner</u>	53
6	<u>Litteratur/referenser</u>	54
6.1	<u>Tryckta källor</u>	54
6.2	<u>Intervjuer</u>	56
6.3	<u>Övrigt</u>	56
	<u>Appendix – Metodbilagor</u>	57
	<u>Bilaga 1 – Informantbrev</u>	57
	<u>Bilaga 2 – Frågeguide</u>	58
	<u>Bilaga 3 – Enkätmanställning</u>	59

1 Inledning

En av mina killkompisar, han kan inte fatta hur jag kan tycka att det är bra, ”Du är ju värsta feministen, hur kan du tycka att det är bra?! Det är ju skit!” Men jag tror att det är... Det är frigörande inom normerna, på något sätt. Eller... om man säger så här: Killar som tycker att det är dåligt är ju oftast de som har väldigt svårt att se... Även om de håller sig inom normen så är det ju ändå tjejer som är starka, tar för sig, är grova och pratar grovt, allt sånt där. Och tycker killar det är jobbigt, ja, då har de ofta svårt för starka tjejer. Så är min måttstock. Tycker killar det är bra, då har de heller inte problem med tjejer som är starka.¹

De andra tjejerna skrattar uppskattande åt Katrines beskrivning av *Sex and the city* som ”frigörande inom normerna”, men snart är samtalet allvarligt igen. Carries, Mirandas, Charlottes och Samanthas vardagsliv i New York, som informanterna i fokusgrupperna har följt i tv-serien *Sex and the city*, är visserligen rolig underhållning, men också en källa till reflektion kring saker som är centrala i tittarnas liv – kärlek, relationer, vänskap och identitet. Samtalet rör sig mellan refererande av dråpliga scener ur serien till personliga berättelser om hur relationer tagit slut eller längtan efter närhet. Katrines ord om frigörelse inom normerna har fått ge namn åt min uppsats – dels för att det är en snygg formulering, men framför allt för att det i några ord fångar hur tjejerna i min studie förhåller sig till *Sex and the city*. Samtidigt som de gillar serien, och den fyller funktioner som är på något sätt frigörande, rör sig såväl serien som tjejerna själva hela tiden inom de normer och värderingar som kvinnor i vårt samhälle alltid förhåller sig till. De här normerna är delvis uttalade och medvetna, delvis något tjejerna förhåller sig till mer omedvetet och passivt. Hur en tv-serie kan fungera som befrielse inom normerna, det är temat för min uppsats.

Det kan kanske verka vara ett långsökt tema för en religionssociologisk uppsats, men jag tror att det finns goda grunder att anta att även det som syns profant kan fylla meningsskapande eller religiösa funktioner. Genom att studera det vardagliga och vanliga snarare än det uttalat specifikt religiösa, tror jag att vi kan lära oss mer om såväl hur människor som vårt samhälle fungerar och vad som är det ytterst viktiga och angelägna för människor.

Så här i början av uppsatsen är det kanske också på sin plats med några korta tack. Först och främst vill jag tacka mina informanter – utan er hade det inte blivit någon uppsats. Stort tack för att ni ville ställa upp med er tid och att ni delade med er av tankar, känslor och funderingar. Jag hoppas att ni ska tycka att mina resonemang kring dem är intressanta. I slutskedet av uppsatsarbetet har jag också haft stor hjälp av några konstruktivt kritiska läsare, varmt tack till Johan Wejryd, Kristina Hyse och Petra Ornstien. Under den här terminens skrivande, men också under hela min studietid har jag haft glädjen att ha många människor omkring mig att diskutera såväl frågor kring kön och makt, som frågor om populärkultur,

---

¹ Katrine, fokusgrupp 1, sid 18f. Alla citat från fokusgrupperna refereras till sidnummer i transkriptionen.

identitet och religion. Ni är för många för att nämnas, men har betytt otroligt mycket. Några av er har fått låna ut era namn till informanterna i studien. Slutligen, ett mycket stort och varmt tack till min handledare Mia. Utan din entusiasm, fasta handledning, konstruktiva kritik och tilltro till min förmåga hade jag aldrig vågat mig på ett så stort teoretiskt projekt med många olika trådar och jag hade knappast hittat rätt i djungeln av möjliga perspektiv och vad som hade varit relevant för att besvara mina frågor. Likaså i de metodiska frågorna har din hjälp varit ovärderlig. Att få ha en handledare med sådan kunskap, engagemang och pedagogisk förmåga är något att vara djupt tacksam för.

1.1 Bakgrund

Som c-student på kursen ”Media, religion och kultur” och framför allt under uppsatsarbetet där väcktes mitt intresse för studiet av populärkultur som religion, alltså hur populärkultur på olika sätt fyller religiösa eller meningsskapande funktioner. Särskilt intressant tycker jag det är att se hur denna möjlighet finns i populärkultur som inte direkt gör anspråk på att behandla religiösa eller existentiella frågor och som oftast inte uppfattas som ”djupa” eller att de skulle fylla någon särskild funktion i samhället eller i individers liv – åtminstone inte på ett mer existentiellt plan. Under mina studier på teologen har jag också läst ganska stora mängder genusvetenskaplig och feministisk litteratur. Det har uppmärksammat mig på hur tankar kring kön, men också kring sexualitet, kärlek och relationer ständigt finns närvarande och påverkar såväl samhällsstrukturer som individers liv. Man kan dels se idéer, tankar och normer kring kön som en genomsyrande aspekt av alla meningssystem, men i viss mån också som ett eget meningssystem i sig. Det jag har blivit allt mer intresserad av är att undersöka just uppfattningar kring relationer och sexualitet som en ”övergripande berättelse” som människor sätter in sina egna upplevelser eller beteenden i och som används som förklaring eller meningsskapare för att förstå sitt eget eller andras liv och händelser i livet. Huruvida detta ska kallas meningsskapande eller religion är en inte helt okomplicerad fråga, som jag kommer att diskutera ytterligare senare.

De här två intresseområdena möttes när jag började se tv-serien *Sex and the city* med ett kritiskt religionssociologiskt öga. Dels hur serien till sitt innehåll behandlade just de här idéerna kring kärlek och relationer, men också när jag började lyssna på hur människor runt omkring mig talade om serien. Åsikterna om huruvida den var bra eller inte gick isär, liksom huruvida de tyckte den var realistisk, eller relevant, eller befriande för kvinnor. Men påfallande ofta hörde jag kvinnor använda situationer, scener eller figurer ur serien som exempel eller jämförelsematerial när de diskuterade sina egna erfarenheter, eller i mer generella

termer diskuterade relationer ur mer normativa perspektiv – hur relationer eller män eller sex ”ska” vara. Jag insåg att jag kanske var något på spåren. Kan det vara så att kvinnor använder *Sex and the city* som ett redskap för att sätta in sig själva, sina erfarenheter och sitt beteende i en större meningsskapande ”berättelse” kring kärlek, relationer och sexualitet?

1.2 Disposition

Uppsatsen är uppbyggd så att jag, efter att ha presenterat syfte och avgränsningar, börjar med en större teoretisk genomgång av begrepp som är användbara för mitt syfte. Jag kommer att gå igenom såväl sociologisk forskning om kärlek, relationer och meningsskapande, som religionssociologisk forskning om media och kultur. Jag kommer även att presentera mina genusteoretiska utgångspunkter. Utifrån detta kommer jag att teckna en mer samlad teoretisk bild som grund för min analys, och ställa de mer preciserade frågorna. Efter det följer en kortare presentation av själva tv-serien *Sex and the city*, så att läsare som inte sett serien kan följa med i analysen. Sedan följer själva undersökningen, först metodfrågor, sedan en tematisk presentation av resultat och analys. Därefter återknyter jag i diskussionen till mitt övergripande och preciserade syfte och min teori, samt diskuterar metodfrågor. Slutligen skissar jag på några tänkbara vägar vidare för kommande forskning i ämnet.

1.3 Syfte

Mitt övergripande syfte med uppsatsen är i grunden tvådelat. För det första är jag intresserad av i vilken mån och i så fall hur uppfattningar och normer kring kärlek, relationer och sexualitet kan sägas utgöra en större meningsskapande berättelse som människor använder för att förstå sina egna erfarenheter av relationer och sexualitet. Jag menar inte att det skulle finnas en enda enhetlig sådan berättelse, utan snarare ett komplex av uppfattningar som tillsammans skulle kunna fungera som en större berättelse. För det andra är jag intresserad av tanken att populärkultur i allmänhet och tv-serier i synnerhet kan fungera som redskap för människor att sätta in sitt liv i större berättelser eller meningsskapande sammanhang. Det är ju i sig ingen ny idé inom cultural studies-traditionen, men särskilt mycket empirisk forskning på området finns inte, speciellt inte i Sverige. Jag tycker också att just tv-serier är intressanta ur flera aspekter – människor följer dem ofta under längre tid, de är mer komplexa i sitt berättande (framför allt om man inte ser alla avsnitt i rätt ordning) och de kan genom sin ofta stora omfattning bli innehållsrikt mycket mer uttömmande än exempelvis en långfilm eller en roman.

Problemet med detta övergripande syfte är att det är alldeles för omfattande för att undersökas i en 10-poängs d-uppsats. Med tanke på hur utforskat detta område är, särskilt i den svenska kontexten, skulle det behövas en längre kvalitativ studie, kanske kombinerat

med en större kvantitativ, för att komma i närheten av svaren på frågorna jag skissat. Därför vill jag snarare se den här uppsatsen som en pilotstudie, där jag inte gör anspråk på att uppfylla hela syftet, utan gör en teoretisk grund och sedan en mindre empirisk studie för att se om frågorna överhuvudtaget är relevanta. Studien kan då användas för att vaska fram frågor och utgångspunkter för framtida forskningsområden – för mig eller någon annan religionssociolog. Ett ytterligare syfte blir därför att prova metoder för en sådan här studie, och att ge en teoretisk grund kring såväl kärlek och sexualitet som meningsskapande berättelse, som hur dessa kan fungera meningsskapande genom populärkulturen.

Det mer specifika syftet för uppsatsen blir då att undersöka hur kvinnor som tittar på tv-serien *Sex and the city* uppfattar och tolkar ett avsnitt av serien, och framför allt de tankar kring relationer, sexualitet och kön som framförs i programmet. Jag vill också undersöka huruvida de kopplar ihop berättelserna i programmet med sina egna erfarenheter av kärlek och relationer och om kvinnorna uppfattar att serien fyller en meningsskapande eller annan funktion för dem. Det kan dels visa sig i hur de relaterar programmet till sina egna erfarenheter, eller hur de beskriver att de ”använder” programmet eller vad de tycker är roligt, bra eller problematiskt. Jag vill också sätta den empiriska studien i ett tydligt religionssociologiskt forskningsområde, genom att göra en teoretisk grund och dra upp några möjliga forskningslinjer vidare.

1.4 Avgränsningar

Jag har valt att enbart arbeta med kvinnliga informanter, av två skäl. Dels på grund av studiens omfattning – att även inbegripa manliga informanter skulle antagligen kräva ett större antal informanter totalt och därmed ett betydligt större material. Eventuellt skulle jag även behöva fler teoretiska perspektiv för att undersöka hur män uppfattar en serie riktad till kvinnor, inte minst genusvetenskapliga maskulinitetsperspektiv. Redan i föreliggande studie finns en komplexitet med ett flertal olika perspektiv, att tillföra ytterligare hade antagligen gjort uppgiften ohanterlig. Mitt andra skäl, är att jag specifikt är intresserad av hur kvinnor uppfattar och relaterar till serien, eftersom den riktar sig till kvinnor, har kvinnor i huvudrollerna och utger sig för att behandla frågor ur kvinnors perspektiv men med en delvis otraditionell gestaltning av kvinnlig sexualitet. Att undersöka hur kvinnor respektive män uppfattar en sådan serie blir en annorlunda fråga, jämfört med hur man uppfattar något förment könsneutralt som exempelvis en nyhetssändning, där man genom att se skillnader mellan mäns och kvinnors reaktioner skulle kunna hitta intressanta likheter och skillnader. Jag är dock i princip inte

främmande för att det skulle kunna vara intressant eller relevant hur män uppfattar *Sex and the city*, men det ligger utanför den möjliga ramen för den här studien.

Det finns många andra frågor och teoretiska perspektiv som också skulle vara relevanta i det här sammanhanget. Ett givet sådant är queerteori, som ju behandlar närliggande frågor kring sexualitet, normalitet och identitet. Jag har dock valt att inte ha något specifikt queerperspektiv i min studie, framför allt av utrymmesskäl. Det innebär inte att jag inte kommer att diskutera frågor kring (homo)sexualitet eller vara uppmärksam på heteronormativiteten, alltså att samhället och individer förutsätter att alla är heterosexuella och att heterosexualitet är det normala. Det är också något som mina informanter själva diskuterar i fokusgrupperna, och detta kommer att redovisas och diskuteras². Ett annat sådant relevant område är frågor kring etnicitet och vilken roll etnicitet har i såväl konstruktionen av kön som meningsskapande processer i vidare bemärkelse. En av de teoretiker jag refererar till, Margareta Forsberg, ställer frågor kring detta och använder ett intersektionalitetsperspektiv. Det innebär att undersöka hur olika maktstrukturer, gällande exempelvis kön, klass, etnicitet och sexualitet samverkar, förstärker och ibland motsäger varandra. Det här är ett relativt nytt begrepp och en ny teoribildning, som antagligen kommer att betyda mycket för kommande forskning inom det här området. Jag har dock varit tvungen att begränsa mina teoretiska perspektiv och har därför lämnat även intersektionalitetsperspektivet därhän.³

Jag kommer inte att i någon större utsträckning diskutera klassiska religionssociologiska frågor kring sekularisering kontra religiös förändring, eller sätta min studie i direkt relation till forskning om religionens tillbakadragande eller återkomst i samhället, eller vad religiös förändring kan innebära. Inte heller kommer jag att ägna mig särskilt mycket åt religion enligt en substantiell definition: religion som tro på något utomvärldsligt, deltagande i riter, saker som har att göra med det heliga eller liknande definitioner. I dessa bemärkelser ligger min uppsats medvetet i utkanten av den religionssociologiska forskningstraditionen. Jag menar att den religionssociologiska teoribildningen har mycket att komma med i förståelsen av meningskapande och religiösa funktioner och hur människor gör sin värld och sina liv meningsfulla, även när det tar sig uttryck som ligger utanför ramen för det man vanligtvis (eller kanske snarare vardagligt) menar med religion. Så som religionssociologin har utvecklats inom forskningsfältet media, religion och kultur, där metoder och teorier från media- och kommunikationsstudier, antropologi och cultural studies har berikat och fördjupat förståelsen av meningskapande och religiositet, tror jag är en i högsta grad relevant ansats för att under-

---

² För en introduktion till queerteori, se Rosenberg 2002

³ För en introduktion till intersektionalitetsforskning, se De los Reyes m fl 2004

söka hur människor förstår sina liv och vad som fyller meningsskapande och religiösa funktioner i det senmoderna samhället. Jag återkommer till en definition av religion i nästa avsnitt.

1.5 Begrepp

Redan vid det här laget i min text, har jag återkommit till ett antal begrepp som behöver diskuteras och definieras. Jag tänker på begrepp som *religion*, *identitet*, *mening(sskapande)*, *kön* och *kultur*, för att nämna några. Mestadels kommer dessa diskuteras i teorikapitlet (förutom religion, som jag återkommer till nedan). Ett begrepp jag dock inte kommer att ägna någon större möda att diskutera är vad *populärkultur*, eller ”populär” i allmänhet, betyder. Jag kommer heller inte att använda begreppet i någon större utsträckning annat än när jag direkt refererar litteratur som använder det. När jag har använt det i inledningen syftar jag på sådant som uppfattas som folkligt, kommersiellt, underhållningsmässigt eller spritt i massupplaga, i motsats till finkultur – sådant som recenseras på nöjessidorna snarare än kultursidorna i dagstidningar (om det alls recenseras).⁴

Trots min ansats ovan att inte ägna mig specifikt åt religion utan snarare meningsskapande, eller kanske just därför, behöver begreppet religion definieras. Jag utgår från det synsätt på religion som Lynn Schofield Clark och Stewart M. Hoover presenterar i artikeln *At the intersection of media, culture and religion – a bibliographic essay*, som öppnar för en analys av samspelet mellan religion och kultur och som är inriktad på religionens funktion:

“We posit an anthropological definition of religion: religion as the site of the synthesis and symbolism of culturally meaningful belief systems. /.../ Religion, we propose, is not limited to what happens in a “sacred” realm, traditionally conceived, but is that part of culture that persuasively presents a plausible myth of the ordering of existence. /.../ ‘Religion is explicitly concerned with both ontological and experiential dimensions of existence – with being and meaning. Religion provides meaning for individual existence by grounding it in a larger, cosmic framework of significance.’”⁵

Jag kommer därmed att använda begreppet religion i funktionell bemärkelse utifrån definitionen ovan, även om vissa av teoretikerna använder begreppet i mer substantiella bemärkelser.

Hur man tolkar och gör saker meningsfulla, är liknande processer oavsett om det gäller något som man uppfattar som identitetsskapande och hänger ihop med jaget, eller om det snarare är meningsskapande och alltså handlar om att förstå något som man uppfattar som ett yttre skeende. Ibland kan processerna vara så närliggande att det är poänglöst att försöka skilja dem åt. I uppsatsen kommer jag att skriva såväl om identitetsskapande som om meningsskapande och göra det utifrån perspektivet att identitetsskapandet är en del av meningsskapandet. Allt meningsskapande handlar inte om den egna identiteten, och identiteten byggs

---

⁴ Jmf Forbes & Mahan 2000, sid 2ff

⁵ Clark & Hoover 1997, sid 17. Sista delen av citatet är i sin tur ett citat från Janice Peck.

och förhandlas på många olika sätt. Jag har dock valt att använda teoretiker som skriver om identitet (Giddens och Ammerman, framför allt) tillsammans med teorier om meningsskapande (Linderman), eftersom processerna är lika och de teoretiska perspektiven om identitetskapandet ger goda förutsättningar för att förstå de meningsskapande processer jag vill belysa. Hur identiteten och processerna kring den hänger ihop med och förhåller sig till hur individen tolkar och gör sin värld meningsfull, vore ett mycket spännande teoretiskt projekt att utforska. Det ämnar jag dock inte göra i denna uppsats. I det här sammanhanget bör också något nämnas om begreppet meningssystem. Det används av olika (religions)sociologer på olika sätt och uppfattas ibland som ett fast, reglerat system och ibland (framför allt av senare forskare) snarare som en lösare sammansatt samling av normer, värderingar och meningsskapande strukturer. Begreppet är komplicerat, och jag kommer framför allt att använda begreppet berättelse istället – något som inte implicerar lika mycket av ett fast, koherent uttalat system. Begreppet berättelse diskuteras utförligt i teorikapitlet, i avsnitt 2.2.2, 2.4.2 och 2.4.3.

Som en grund för hela min teoretiska och metodologiska ansats ligger en konstruktivistisk syn på samhället och människan. Det innebär att en utgångspunkt är att allt vi ser och upplever finns i ett socialt sammanhang och bara kan förstås utifrån att vi i interaktion med andra människor konstruerar och upprätthåller såväl samhällsinstitutioner som vår egen identitet.⁶ Genom språket och våra beteenden skapar och reproducerar vi dessa konstruktioner samtidigt som vi i en ständigt pågående process tolkar det som händer oss utifrån dem. Denna konstruktivistiska syn gäller inte minst förståelsen av kön och sexualitet, något jag återkommer till i 2.3.

2 Teori

I mitt teorikapitel vill jag lägga en grund för min studie, men också försöka utveckla en teoretisk linje att utgå ifrån gällande kärlek som meningsskapande berättelse och populärkulturen som tolkningsnyckel eller meningsskapare i detta. Jag kommer i några avsnitt utgå från de teoretiska fält som ligger nära mitt ämne – sociologisk teori kring kärlek och sexualitet, religionssociologisk teori kring populärkultur, identitet och meningsskapande samt genusvetenskapliga perspektiv – för att slutligen sammanställa några teoretiska grunder att använda i analysen av mitt material.

---

⁶ Jmf Berger & Luckmann 1979

2.1 Sexualitet och kärlek i senmoderniteten

2.1.1 Tidigare forskning kring kärlek, sexualitet och meningsskapande

Det finns en hel del svensk (och självklart även internationell) forskning kring sexualitet på olika sätt. Den största svenska undersökningen som gjorts är folkhälsoinstitutets rapport *Sex i Sverige* som publicerades 1998⁷ som framför allt diskuterar praktiker, men även attityder, normer och värderingar. Den mesta forskning som mer fokuserar på meningsskapande och identitet i förhållande till sexualitet och relationer handlar om ungdomar, oftast om tonåringar. En bra sammanställning av denna forskning finns i Margareta Forsbergs avhandling⁸. Särskilt relevant för min uppsats är en avhandling från 2002, Lena Bergs *Äkta kärlek* som också handlar om ungdomars (främst flickors) syn på sexualitet, kropp och kärlek, men som tydligare än mycket annan liknande forskning sätter in detta i ett sammanhang av meningsskapande⁹. Hon beskriver hur kärleksideologin blir ett större sammanhang som flickorna använder för att förstå sitt eget handlande och sina erfarenheter. En annan författare som berör denna fråga är Ingrid Bosseldal som i artikeln *Skillnad mellan ideal och praktik i förälskelsen*¹⁰ har studerat ett antal kvinnor och män och deras syn på förälskelse samt deras egna erfarenheter av densamma. Hon fann att det fanns just många berättelser om ”förälskelsen” som såväl kvinnor som män använde för att förstå sina egna erfarenheter av förälskelse och relationer, men att det var diskrepans mellan ideal och verklighet, framför allt för kvinnorna. En helt nypublicerad avhandling som också berör detta område är Margareta Forsbergs *Brunetter och blondiner*¹¹, som jag återkommer till i 2.1.3.

2.1.2 Reflexivitet och intimitetens omvandling

Anthony Giddens har i flera böcker utforskat individens plats och identitet i senmoderniteten¹², men det är framför allt i *Intimitetens omvandling*¹³ som han diskuterar kärlek och relationer och hur dessa har påverkats av moderniteten och senmoderniteten. Giddens hör till de samhällsteoretiker som inte använder begreppet postmodernitet om vår tid, eftersom han menar att moderniteten inte kan sägas vara förbi. Tvärtom menar han att de förändringar som skett i samhället de senaste decennierna snarare är en radikaliserad modernitet (eller senmodernitet), alltså en logisk konsekvens av moderniteten själv. De processer eller fenomen som

---

⁷ Lewin mfl 1998

⁸ Forsberg 2005, sid 56ff

⁹ Berg 2002

¹⁰ Bosseldal 1995

¹¹ Forsberg 2005

¹² Giddens 1995, 1996, 1997. En lättillgänglig introduktion på svenska till Giddens samhällsteorier finns i Johansson 1995.

¹³ Giddens 1995

han menar karakteriserar moderniteten finns kvar, eller har gått in i en ny fas utan att upphävas eller avslutas¹⁴. Ett av Giddens viktigaste kännetecken på senmoderniteten är *reflexivitet*, att all kunskap och alla ställningstaganden hela tiden är utsatta för omprövning och vägning mot nya kunskaper och insikter. Få saker är fastlagda, utan kan (och ska) alltid omprövas. Det gäller såväl samhällsfrågor som den egna självidentiteten, som även den är ett ständigt pågående reflexivt projekt. Giddens beskriver identiteten som en berättelse, som ständigt revideras och som skapas och upprätthålls genom såväl praktiker (sammanfattat som "livsstil") som verbala berättelser.¹⁵ En förutsättning för denna reflexivitet är det som Giddens kallar expert-system, att det moderna livet blivit så komplicerat att en människa inte själv kan allting som hon behöver för att leva (konstruera dataprogram eller framställa elektricitet exempelvis) och att vi hela tiden är beroende av mer eller mindre rimliga experter och specialister. Det kan gälla allt från kostråd i veckotidningar via teknisk support till medicinsk forskning. Detta leder till att det moderna samhället i ännu högre grad än andra bygger på tillit – vi måste lita på att hissen fungerar, att maten inte är farlig, att pengarna (eller siffrorna, för att vara exakt) på bankkontot fortfarande kommer att vara värda något imorgon¹⁶. Grundläggande för vår tillit till samhället är en ontologisk trygghet som utvecklas hos små barn när de lär sig lita på föräldrar och andra vuxna och därigenom på att världen är pålitlig.¹⁷

Giddens menar att man i modernitetens historia eller utveckling också kan se en parallell utveckling av synen på kärlek och relationer i västvärlden. I samband med modernitetens framväxt och industrialiseringen, förändrades också bilderna och idealen kring kärleken och äktenskapet. Från att ha varit ett praktiskt arrangemang för att organisera jordbruket och säkra fortplantningen blev äktenskapet baserat på *det romantiska kärlekskomplexet*, som Giddens kallar det.¹⁸ Även innan fanns uppfattningen om den passionerade kärleken, men den hade väldigt liten koppling till äktenskapet. Delar av den passionerade kärleken "fångades upp" av det romantiska kärlekskomplexet, som idealiserandet av den andre, men det är framför allt andra ideal som präglar det. Det handlar om en livslång relation med starkt fokus på kärlek som känsla, ofta med tankar på "den enda rätta" och "kärlek vid första ögonkastet", men det ingår också andra element i den romantiska kärleken som är kopplade till kön, som uppfattningar om mannens och kvinnans komplementära roller, idealiserandet av moderskapet och uppkomsten av hemmet som en egen sfär utanför offentligheten, vilket inte bara är en

---

¹⁴ Giddens 1996, sid 49ff

¹⁵ Giddens 1997, sid 45f

¹⁶ Giddens 1997, sid 28ff

¹⁷ Giddens 1997, sid 50ff

¹⁸ Giddens 1996, sid 42f

idémässig förändring, utan också hängde ihop med stora förändringar i samhällets organisering¹⁹. Den romantiska kärleken är också, som Giddens uppfattar den, per definition heterosexuell. Även om de romantiska idealen även (ibland) omfattas av homosexuella, finns könskillnaden med som en viktig faktor.²⁰

I och med de samhällsförändringar som radikaliserat moderniteten, har också kärleksrelationerna, och framför allt idealen och tankarna kring dem, förändrats²¹. Den romantiska kärleken tappar mark, mycket till följd av kvinnors ökade makt i samhället och inom relationerna. Den romantiska kärleken är i mycket förknippad med kvinnor och kvinnlighet, och därmed har de haft intimiteten som ”hemmaplan”. Samtidigt som kvinnors utrymme och makt har ökat i samhället, har också kvinnors krav på jämlikhet inom kärleksrelationen ökat. Om den romantiska kärleken var modernitetens kärleksideal, är det senmoderna idealet den *sammanflödande kärleken*²². Den sammanflödande kärleken är per definition jämlik, och handlar om ett ömsesidigt utbyte av såväl känslor och intimitet (att man öppnar sig för varandra) som sexuell njutning. Den hänger ihop med tanken om den *rena relationen*²³ (som inte per definition behöver vara sexuell) som inte är ”ren” i motsats till ”oren”, utan innebär att relationen i sig är ett självändamål. Personerna i en ren relation binds inte samman av andra faktorer än just viljan att vara med varandra och relationen varar bara så länge båda parter får ut något av den. Den sammanflödande kärlekens ideal är alltså inte heller nödvändigtvis livslångt eller ens monogamt – om inte båda parter så önskar. Det finns heller ingenting i den sammanflödande kärleken i sig som är bundet till kön, vilket gör att den inte är specifikt heterosexuell.²⁴ Giddens diskuterar inte omfattningen av sammanflödande kärlek kontra romantisk kärlek och menar inte heller att det är möjligt att särskilja helt ”sammanflödande relationer” eller helt ”romantiska relationer”. Han menar att man snarare ska se dem som tendenser eller idealtyper. Dock menar han att det är rimligt att anta att det sammanflödande idealet ökar på bekostnad av det romantiska.²⁵

Även om den romantiska kärleken inte per definition är förtryckande för kvinnor, har den i praktiken inneburit att kvinnors plats och roll blivit starkt förminskad. Inom det romantiska kärlekskomplexet är kvinnan förknippad med hemmet och moderskapet, vilket

---

¹⁹ Giddens 1996, sid 43ff

²⁰ Giddens 1996, sid 62

²¹ Giddens 1996, sid 60ff

²² Giddens 1996, sid 60ff

²³ Giddens 1996, sid 58

²⁴ Giddens 1996, sid 62

²⁵ Giddens 1996, sid 62

inneburit ett hinder för kvinnors emancipation.²⁶ Giddens menar att det sammanflödande kärleksidealet och kvinnors emancipation är en rörelse som gått hand i hand, och som förutsätter varandra – genom att få mer makt och utrymme i samhället kan kvinnor ställa andra krav på sina relationer och de kan bli mer jämlika (delvis naturligtvis också av ekonomiska skäl) och genom att demokratisera och göra kärleksrelationerna mer jämlika, kan samhället i stort påverkas att bli mer jämlikt mellan män och kvinnor.²⁷

2.1.3 Kärleksideologi och respektabilitet

I sin avhandling *Brunetter och blondiner* arbetar Margareta Forsberg med Giddens begrepp, och diskuterar dem även utifrån flera aspekter²⁸. Hennes studie handlar om unga tjejers (15-18 år) syn på kärlek och sexualitet i en mångkulturell miljö. De flesta av tjejerna hon intervjuar har föräldrar som är födda i något annat land än Sverige och hennes studie handlar mycket om just identitetsskapande i ett sammanhang med flera parallella menings- och normsystem.

Forsberg sätter in Giddens begrepp i tre tankesätt eller diskurser om kärleksrelationer: *äktenskapsparadigm*, det *romantiska kärlekskomplexet* och den *rena relationen*²⁹. Hon använder begreppen i stort sett i enlighet med Giddens. Äktenskapsparadigmet är kopplat till en förmodern/traditionell kontext, det romantiska kärlekskomplexet till moderniteten och den rena relationen till senmodernitet. Det romantiska kärlekskomplexet finns enligt Forsberg starkt kvar bland dessa unga tjejer, men är delvis annorlunda än tidigare. Förr kopplades den romantiska kärleken tydligt till äktenskapet, numera hänger den mer ihop med fasta kärleksrelationer. Även Giddens menar att den utvecklingen skett, även om han använder delvis andra begrepp.³⁰ Forsberg menar att det romantiska kärlekskomplexet idag framför allt utgörs av *kärleksideologi* och *heteronormativitet*.³¹ Med kärleksideologin (ett begrepp som används i bland annat sexualvaneundersökningen *Sex i Sverige*³²) menas tanken att man bara ska eller får ha sex med någon som man är kär i, att sexualiteten hör hemma i fasta monogama kärleksrelationer. Det är kärleken, snarare än äktenskapet (eller lusten, för den delen) som legitimerar sexualiteten och sexuella handlingar.³³

Enligt ett antal undersökningar om ungdomar och sexualitet som Forsberg refererar, har kärleksideologin sedan länge en stark ställning i Sverige, i alla ålderskategorier.

---

²⁶ Giddens 1996, sid 45ff, 61

²⁷ Giddens 1996, sid 154, 159ff

²⁸ Forsberg 2005

²⁹ Forsberg 2005, sid 54

³⁰ Giddens 1996, sid 58

³¹ Forsberg 2005, sid 54f. För en definition av heteronormativitet, se 1.4 ovan.

³² Lewin 1998

³³ Forsberg 2005, sid 65ff

Dock finns det tendenser som visar på att den minskar bland unga människor under 80- och 90-talen.³⁴ I såväl uppfattningar som praktik finns en ökad acceptans för och bejakande av tillfälliga sexuella relationer. Kärleksideologin har alltid haft en starkare ställning bland kvinnor än bland män, men även den skillnaden ser ut att minska.³⁵ Även den andra delen av det romantiska kärlekskomplexet, heteronormativiteten, kan enligt Forsberg anses vara på tillbakagång då acceptansen för samkönade sexuella relationer ökat³⁶. Dock finns fortfarande ett starkt osynliggörande av framför allt kvinnors samkönade relationer³⁷.

Forsberg använder också begreppet *respektabilitet*. Det lanserades av Beverly Skeggs i en inflytelserik studie om arbetarklasskvinnor i England³⁸. Begreppet är starkt kopplat till klass, och Skeggs visar hur arbetarklasskvinnorna försöker uppnå respektabilitet genom att distansera sig från de icke-respektabla, vilket är direkt kopplat till synligt utlevd sexualitet. Begreppet är dock vidare än så, och spelar stor roll i många samhällen och sammanhang om än på olika sätt. Frågan om respektabilitet hänger ihop med det så kallade hora/madonna-komplexet, tanken att kvinnor antingen är mödrar (eller husrur/respektabla/asexuella) eller sexuellt tillgängliga, och inte kan vara både och³⁹. Forsberg visar i sin genomgång av tidigare forskning om ungdom och sexualitet i Sverige att frågan om respektabilitet på olika sätt finns närvarande även om den inte alltid är direkt uttalad. Ofta handlar det om att som tjej vara ”lagom” sexuellt tillgänglig, att varken vara en ”slampa” eller en ”torris”⁴⁰.

2.2 Identitet och meningsskapande i den senmoderna kulturen

2.2.1 Tidigare forskning kring tv-serier och religion

I antologin *Religion and popular culture in America* ställer författarna Forbes och Mahan upp fyra olika relationer mellan religion och populärkultur: religion i populärkulturen, populärkultur i religionen, populärkultur som religion samt religion och populärkultur i dialog⁴¹. Forskningen inom media/religion/kultur-fältet har vad gäller television framför allt behandlat ”televangelister” och andra religiösa tv-program, alltså på olika sätt den första och andra aspekten ovan. Vad gäller forskning om religiösa/meningsskapande funktioner inom tv-mediet verkar det finnas mycket lite skrivet, mestadels artiklar och kapitel i antologier. Intres-

---

³⁴ Forsberg 2005, sid 67

³⁵ Forsberg 2005, sid 68ff, 75

³⁶ Forsberg 2005, sid 72

³⁷ Forsberg 2005, sid 81

³⁸ Skeggs 1999

³⁹ Forsberg 2005, sid 43f

⁴⁰ Forsberg 2005, sid 76ff

⁴¹ Forbes & Mahan 2000

santa artiklar har skrivits om Star Trek och ”trekkies”⁴², om religion i polisserier⁴³, om karaktärerna i den tecknade serien Simpsons⁴⁴ och om andlighet/övernaturalighet i talkshows⁴⁵, för att nämna några exempel.⁴⁶ Överhuvudtaget verkar ”populärkultur som religion” vara den aspekt av religionssociologiska populärkulturstudier som är minst utforskad. Kanske beror det på att det är svårare att forska kring (eller är mer spekulativt) eller så har det inte väckt lika mycket intresse. Någon svensk religionssociologisk forskning gällande tv och meningsskapande har jag, förutom Lindermans, inte hittat.

2.2.2 Identiteten som berättelse

Religionssociologen Nancy T. Ammerman diskuterar i artikeln *Religious identities and religious institutions*⁴⁷ vad religiös identitet är, hur den konstrueras och hur den är relaterad till religiösa institutioner i det sen(/post)moderna samhället. Inom religionssociologin (och närliggande vetenskaper) beskrivs ofta att det förr fanns fasta religiösa identiteter eller tillhörigheter och att de nu har luckrats upp av moderniteten. Tanken att det förr fanns fasta meningsystem medan människor idag mer väljer sina identiteter, att familj och samhällsinstitutioner minskat i betydelse till förmån för individens fria val, var tidigare väl etablerad inom religionssociologin. Den bilden har visst fog för sig, även om den inte fångar komplexiteten i det senmoderna samhällets religiösa förändring. ”If religious identity ever was a given, it certainly is no longer”⁴⁸, sammanfattar Ammerman.

Ammerman diskuterar vad identitet egentligen innebär, och hon menar att det i mycket handlar om en spänning mellan att å ena sidan betona strukturer, samhället och institutioner som givare (eller bestämmande) av identitet, å andra sidan betona individens möjlighet att agera och själv välja eller skapa sin identitet.⁴⁹ Hon menar att man måste se båda elementen som avgörande för identiteten, det handlar både om individens handlande och de omliggande strukturerna, och refererar till Giddens som menar att identiteten är ett reflexivt projekt som är i ständig förändring men samtidigt kontinuerlig⁵⁰. Hon använder Giddens bild av identiteten som en berättelse och diskuterar hur individer konstruerar och strukturerar berättelsen.

---

⁴² Jindra 2000

⁴³ Siegler 2001

⁴⁴ Dalton m fl 2001

⁴⁵ Primiano 2001

⁴⁶ Bra lästips för överblick över fältet är Forbes & Mahan 2000, Mazur & McCarthy 2001, Chidester 2005 samt Hoover m fl 1997

⁴⁷ Ammerman 2003

⁴⁸ Ammerman 2003, sid 207

⁴⁹ Ammerman 2003, sid 211

⁵⁰ Ammerman 2003, sid 211f, Giddens 1997, s 13

telsen om jaget⁵¹. Med berättelse menar Ammerman att händelser och upplevelser görs till och förstås som en del av ett händelseförlopp och därmed blir meningsfulla.

”Narrative takes an event and makes it part of a plot, that is, an action-account. The event cannot do this for itself, but must be “emplotted” by the actors who must evaluate the various possible scenarios available to them. The events that become part of a narrative are selected from all that we know of the world. They are placed in a temporal order that implies causation and provides closure. And they are placed in a structure of relationships.”⁵²

Ammerman presenterar fyra olika sorters berättelser. Dels har alla människor en *själviografisk berättelse*, deras egen tanke eller bild av sig själva. Den formuleras och omformuleras med allt som händer personen och den behöver inte nödvändigtvis överensstämma med vad människor runt omkring uppfattar om personen eller någon sorts ”objektiva” uppfattningar. Det finns också viktiga officiella berättelser, ”*public narratives*”, som handlar om gruppen, samhället, familjen eller institutioner. Dessa bärs inte av enskilda personer utan av större grupper eller sociala sammanhang, och de påverkar i hög grad hur vi ser på oss själva som en del av, eller tagande avstånd ifrån, dessa grupper eller institutioner⁵³. De övriga berättelserna är *metaberättelser* – som upplysningen, eller tron på framsteg – och *konceptuella berättelser* som är vetenskapliga förklaringsmodeller.⁵⁴ Hon påpekar att berättelse bara är en metafor – allt är inte text och ord – men en kraftfull sådan för att förstå hur individer kopplar ihop sina egna erfarenheter med större sammanhang och hur dessa samverkar för att strukturera och skapa en egen identitet, som hela tiden omformuleras och förändras. Berättelse kan i det här sammanhanget även röra sinnesintryck, kroppslighet mm – vi tänker ju oss ofta att exempelvis ett konstverk eller musikstycke berättar eller säger någonting.⁵⁵

Det som Ammerman menar är det intressanta i studiet av identitet, är just mötet mellan de officiella berättelserna (och i viss mån metaberättelserna) och den självbiografiska berättelsen. Hon menar att religiös identitet måste ses som olika religiösa officiella berättelsers möte med individens självbiografiska berättelse, och de här religiösa berättelserna kan finnas på olika platser. Dels naturligtvis i kyrkor och religiösa organisationer, men också i media och (populär)kultur och som handelsvaror och prylar. Religiöst meningsskapande berättelser kan lika gärna uppstå eller finnas i den sekulära sfären som den traditionellt religiösa, menar Ammerman.⁵⁶ Hon betonar även att det alltid, oavsett om det gäller religiös eller annan identitet, finns en maktaspekt. Om det inte är tillåtet i ett sammanhang att uttrycka exempelvis

---

⁵¹ Ammerman 2003, sid 213ff

⁵² Ammerman 2003, sid 213

⁵³ Ammerman 2003, sid 214

⁵⁴ Ammerman 2003, sid 214f

⁵⁵ Ammerman 2003, sid 215

⁵⁶ Ammerman 2003, sid 216ff

religiösa berättelser, påverkar naturligtvis det identiteten. Metaberättelserna kring exempelvis kön och etnicitet är också olika och påverkar på olika sätt, beroende på var man befinner sig i strukturerna. Det kan uttryckas som att identiteten både är *konstruerad* (av individen) och *strukturerad* (av omständigheter utanför individen).⁵⁷

Ammerman använder sig, som framgår av det ovan refererade, av en vid förståelse av religiös identitet i den meningen att hon betonar att de religiöst meningsskapande berättelserna kan finnas överallt, inte bara i de traditionellt religiösa sammanhangen eller i de religiösa institutionerna. Samtidigt använder hon en substantiell religionsdefinition som är ganska traditionell. Det hon menar med religiös berättelse är en berättelse som på något sätt inbegriper en ”sacred other”⁵⁸. Det gör hennes förståelse av religiös identitet betydligt snävare än om man utgår från en sådan definition som jag anförde i avsnitt 1.5.

2.2.3 Kulturen som verktygslåda

Lynn Schofield Clark, även hon religionssociolog, diskuterar i boken *From Angels to Aliens* hur tonåringar med varierande religiös bakgrund relaterar till övernaturliga fenomen i populärkultur⁵⁹. Hon utgår ifrån Ammermans diskussion om identitet och hur den struktureras och konstrueras, men diskuterar ytterligare spänningen mellan individ och kollektiv samt specifikt medias funktion i identitetsskapandet. Hon använder begreppet ”tool kit”, alltså att kulturen i allmänhet men media och populärkultur i synnerhet fungerar som en *verktygslåda* för individens identitets- och meningsskapande⁶⁰. Med det begreppet lägger hon sig nära Ammermans syn på identitetsskapandet, och menar att berättelserna som Ammerman skriver om just är sådana verktyg. Genom att se på (populär)kulturen som ett verktyg får man en utgångspunkt som gör rättvisa åt individens agens och handlingsutrymme och ändå inte individualiserar identitetsskapandet helt. Fokus hamnar på praktiker eller vanor, både individens och de som delas av ett större kollektiv.⁶¹ Samtidigt problematiserar Clark detta synsätt, framför allt utifrån risken att man ser kulturen som något utanför oss själva som vi kan använda oss av. Snarare bör man se att kulturen är något som utgör relationer mellan olika delar av livet och det finns delar av kulturen som vi inte kan påverka eller dra nytta av, liksom att det finns risk att man missar centrala maktaspekter om man fokuserar för mycket på individen och för lite på samhället eller strukturerna. Kulturen är mer än bara handlingar, saker och regler, det är ”a ’structure of feeling’, a historically patterned collective identity that is ritualized and cele-

---

⁵⁷ Ammerman 2003, sid 215f

⁵⁸ Ammerman 2003, sid 216

⁵⁹ Clark 2003

⁶⁰ Clark 2003, sid 10

⁶¹ Clark 2003, sid 12

brated through it's religions and rhetorics. /.../ Popular culture's narratives, like those of its religions, often embody meanings that its members cannot bring themselves to express."⁶²

Clark menar att populärkulturell fiktion – som film, tv-serier och datorspel – ofta uttrycker viktiga värderingar i samhället, medvetna som omedvetna, inte minst eftersom det rör sig om ett väldigt kommersialiserat sammanhang, där såväl annonsörers vilja att ge folk vad ”de vill ha” som starka kommersiella och ideologiska intressen kommer till uttryck. Dessa filmer och tv-serier, bland annat, blir betydelsefulla och tillfredsställande eftersom de på ett symboliskt plan löser underliggande konflikter i kulturen och samhället, och det gäller framför allt så kallad genrefilm som skräck, western eller romantisk komedi, som följer väldigt fasta mönster. Den här ”konfliktlösningen” sker inte medvetet, men ändå kan film och tv-serier fylla en funktion i individens hanterande av konflikter eller ambivalens i förhållande till samhället eller kulturen, menar Clark.⁶³

Clark betonar också vikten av att inte överskatta individens möjligheter att fritt anta vilken identitet eller tolkningsram som helst. Ett av resultaten i hennes studie är att det finns samband mellan kön, socioekonomiska faktorer, etnicitet samt religiös bakgrund och vilka tolkningsmönster och attityder tonåringarna har till det övernaturliga.⁶⁴ Det handlar inte så mycket om att det är omöjligt för en individ att ta en viss position, utan snarare att man väljer förhållningssätt, praktiker och tolkningsmönster som ligger för handen, som är de givna och självklara utifrån den sociala position man befinner sig i. Den kulturella verktygslådan begränsas av sådant som tas för givet, de ramverk eller hegemoni som dessa tonåringar lever inom. Här blir frågor om makt och maktstrukturer särskilt aktuella.⁶⁵

2.2.4 Att studera meningsskapande processer

Alf Lindermans avhandling *The Reception of Religious Television*⁶⁶ har några teoretiska och metodologiska aspekter som är av stor relevans för min uppsats. Linderman utgår från den lingvistiska diskussionen om teckensystem och olika sätt att skapa mening genom kommunikation. Genom att föra samman dessa diskussioner med socialpsykologisk teori, framför allt Meads *symboliska interaktionism*, bygger han en teoretisk modell för att förstå och förklara såväl individuellt som socialt meningsskapande⁶⁷.

---

⁶² Clark 2003, sid 13

⁶³ Clark 2003, sid 13

⁶⁴ Clark 2003, sid 231

⁶⁵ Clark 2003, sid 231

⁶⁶ Linderman 1996

⁶⁷ Linderman 1996, sid 42ff. En överskådlig skiss över modellen finns på sid 55 och 62.

Lindermans teoretiska modell för att studera meningsskapande hos tv-tittare utgörs i stora drag av fyra olika delar. Den första är *texten*, alltså tv-programmet⁶⁸. Texten måste förstås utifrån ett antal olika faktorer, som kommunikationsmedel/medium (i det här fallet television), genre och diskurs. Med diskurs menas inte något som bara finns i tv-programmet i fråga utan är snarare en större pågående process av kommunikation och interaktion, som pågår på många ställen på olika sätt i samhället eller kulturen. Som exempel på diskurser inom tv-mediet nämner Linderman religions-tv eller nyheter.⁶⁹ När tittaren sedan möter texten finns framför allt tre faktorer som påverkar den meningsskapande processen eller tolkningen. De är *repertoaren*, den *externa kontexten* och den *interna kontexten*⁷⁰. Den externa kontexten är det yttre sammanhanget, alltså när, var och hur processen äger rum. Det kan påverkas av exempelvis miljö och tidpunkten, om man tittar ensam eller tillsammans med andra och om andra aktiviteter pågår samtidigt⁷¹. Med repertoar menas de olika tolkningsmodeller, meningssystem och internaliserade sociala konventioner som individen har. Beroende på vilka erfarenheter och vilka sammanhang man socialiserats i, har olika individer tillgång till olika möjliga tolkningar. Individen kan ha en rad olika ”tolkningsnycklar” i sin repertoar, men de kan vara olika aktuella och olika tillgängliga. Utifrån vad man vet om en person gällande bakgrundsvariabler kan man anta att vissa tolkningar kommer att vara rimliga. Det är dock långt ifrån alltid som en individ väljer den mest givna tolkningen eller meningen.⁷² Den interna kontexten är den psykologiska dimensionen, alltså tankar, känslor, motivation och individens förmåga att reagera och vara kreativ. Även om den interna kontexten också i hög grad, liksom repertoaren, är påverkad av individens sociala sammanhang och erfarenheter öppnar denna faktor för att personer inte bara agerar enligt den mest ”rimliga” tolkningen utifrån givna variabler. Beroende på personens interna kontext kan oväntade och kreativa tolkningar ske och genom att beakta också psykologiska faktorer öppnar modellen för att meningsskapandet är en dynamisk process i hög grad påverkad av individen själv och inte enbart ett resultat av yttre faktorer i ett fast schema.⁷³

Resultatet av processen är den *individuellt aktualiserade meningen*. Denna mening finns så att säga inom individen själv och när den uttrycks, exempelvis om en forskare frågar om den, påbörjas en ny process av externalisering och reflektion som därmed också påverkar individens meningsskapande. Att studera denna meningsskapande process innebär

---

⁶⁸ Linderman 1996, sid 55f

⁶⁹ Linderman 1996, sid 56

⁷⁰ Linderman 1996, sid 56ff.

⁷¹ Linderman 1996, sid 56

⁷² Linderman 1996, sid 56f

⁷³ Linderman 1996 sid 57f

alltså alltid ett visst mått av påverkan eller delaktighet i processen, något forskaren bör vara medveten om. Samtidigt finns den meningsskapande processen alltid i relation till det sociala sammanhanget och på så sätt kan interaktionen mellan forskare och informant – eller mellan informanter i exempelvis fokusgrupper – ligga nära hur tolkningen sker ”i verkligheten”.⁷⁴

2.3 Ett könsmaktsperspektiv

Hos de teoretiker jag redogjort för ovan (möjligtvis med undantag för Linderman), finns frågan om kön och dess betydelse för såväl meningsskapande tolkningsprocesser som faktiska praktiker och handlingsutrymme med. Forskningen om kön och makt är omfattande och etablerad och jag ämnar inte göra någon forskningsgenomgång eller längre teoretiskt resonemang. Jag ska istället i det här avsnittet diskutera några begrepp kortfattat och dra ut några av de viktiga tankarna kring kön och makt som finns hos mina teoretiker.

2.3.1 Kön eller genus?

Utifrån den konstruktivistiska ansats som jag angav i 1.4 så är utgångspunkten i min uppsats att kön som vi uppfattar dem är resultatet av ständigt pågående sociala konstruktioner. I den genusvetenskapliga forskningen har man ofta skiljt mellan det socialt konstruerade könet, genus, och det biologiska könet. Denna distinktion har dock alltmer kommit att ifrågasättas då det implicerar att det finns en icke-konstruerad, oproblematiserad kropp som skulle stå utanför den sociala verkligheten eller kulturen, liksom det är mycket svårt att säga vad som hör till kroppens kön och det sociala genuset. Begreppet genus har dock stannat kvar som etablerat begrepp, även om de flesta nu använder det mer nyanserat.⁷⁵

En del forskare har dock återgått till att använda begreppet kön, med hänvisning till just problemen med distinktionerna kring vad genus är. I likhet med Margareta Forsberg ansluter även jag mig till denna terminologi.⁷⁶ Förutom definitionsproblemen så innebär genus också en ”akademisering” – de flesta människor uppfattar att de har eller är ett kön snarare än ett genus. Det ger också mer rättvisa åt det faktum att kroppen faktiskt är en avgörande del av könet. Även om allt som tillskrivs ettdera könet konstrueras socialt, så avgörs mycket av hur man uppfattas och vad som tillskrivs en av hurdan kropp man har. Jag använder också gärna begreppet kön, eftersom det så tydligt är kopplat till sexualiteten (vilket även kan kritiserar) och därmed tydliggör att hur män och kvinnor uppfattas och vilka praktiker de kan använda och hur dessa blir meningsfulla, står i tydlig relation till hur vi uppfattar sexualitet.

---

⁷⁴ Linderman 1996, sid 58

⁷⁵ Hirdman 2003, sid 11ff, se även Forsberg 2005, sid 23ff

⁷⁶ Forsberg använder genomgående begreppet kön, men diskuterar inte ordvalet. För en diskussion, se Edwards 2003, sid 9.

2.3.2 Stabilitet och förändring

Gemensamt för mina teoretiker är att de ser kön som en viktig och ständigt närvarande maktstruktur, som på många sätt påverkar såväl män som kvinnor i hur vi lever våra liv och uppfattar världen. Det innebär dock inte att könet är en fast struktur eller att det inte finns olika sätt att hantera att vara kvinna respektive man i ett samhälle där män som grupp är överordnade kvinnor som grupp. Tvärtom visar framför allt Forsberg och Giddens på att det hela tiden pågår förhandlingar, att det går att olika strategier för att hantera situationer och öka sitt handlingsutrymme. Att det finns starka mönster kring hur vi uppfattar kön och hur vi tolkar världen utifrån kön innebär inte att dessa mönster är statiska, utan genom att kön såväl som sexualitet hela tiden (om)konstrueras och reproduceras förändras också dessa mönster. Forsberg visar i sin studie att tjejerna som lever i ett sammanhang med flera delvis konkurrerande normsystem använder olika strategier för att förhålla sig till dem. Det handlar inte om att välja ett, eller enkelt ”foga sig”, utan de förhandlar, går balansgång, markerar avstånd och tillhörighet och förhåller sig reflexivt till olika krav⁷⁷. Giddens menar som jag refererat ovan att kvinnors ökade möjligheter att ställa krav är en viktig del av den intimitetens omvandling han beskriver och att det sammanflödande kärleksidealet kommer att innebära en ökad jämlikhet mellan könen även på andra områden.⁷⁸

Att ha ett könsmaktsperspektiv – att i analysen av ett material undersöka hur kön manifesteras, uttrycks, utmanas och spelar roll – är särskilt relevant i en studie som berör frågor om kärlek och sexualitet. Det finns en rad områden där det finns strukturella skillnader mellan mäns och kvinnors villkor⁷⁹ men det är få områden där dessa skillnader är lika svår-fångade och samtidigt så relevanta som i frågor om relationer och kärlek. Forsberg visar i sin forskningsgenomgång att en tydlig skillnad finns i uppfattningar om mäns och kvinnors sexualitet och även om innehållet i dessa uppfattningar förändras, finns det starka kopplingar mellan manlighet, kvinnlighet, sexualitet och kön.⁸⁰

2.4 Teoretiska modeller

I föregående avsnitt har jag gått igenom teoretiska perspektiv på kärlek och sexualitet i senmoderniteten, identitets- och meningsskapande i samband med tv-tittande och slutligen en del reflektioner kring kön. I det här avsnittet ämnar jag skissa en samlad bild utifrån de olika teorier och begrepp jag presenterat och sätta dem i relation till varandra. I denna skiss finns ock-

---

⁷⁷ Forsberg 2005, sid 284ff

⁷⁸ Giddens 1996, sid 60, 162ff

⁷⁹ För statistik angående exempelvis löneskillnader, ansvar för hem och barn, ägandeförhållanden etc, se *På tal om kvinnor och män* 2004

⁸⁰ Forsberg 2005, sid 74ff

så ett antal antaganden, som ligger till grund för den preciserade frågeställningen som jag presenterar i nästa avsnitt.

2.4.1 Den reflexiva senmoderniteten

Bilden av det senmoderna samhället och individens identitets- och meningsskapande är liknande hos mina olika teoretiker och skulle kunna sammanfattas ungefär så här: Det senmoderna samhället kännetecknas av reflexivitet, en ständig förändring utifrån nya kunskaper och utgångspunkter. Såväl samhällsinstitutioner som den egna identiteten är under förhandling och förstås och manifesteras på olika sätt.⁸¹ Identiteten är inte fast utan ett kontinuerligt projekt, som konstrueras och struktureras av såväl egna medvetna eller omedvetna handlingar och vilja som strukturer utanför individen. Den kan beskrivas som en berättelse, och individens självbiografiska berättelse möter olika större, officiella berättelser som är övergripande för hela samhället eller kopplade till exempelvis familjen eller olika institutioner. Händelser och beteenden blir meningsfulla för individen när de sätts in i dessa berättelser.⁸² (Populär)kulturen kan fungera som en verktygslåda med tolkningsredskap och kan antingen utgöra dessa berättelser eller ge nycklar för att förstå hur berättelserna och erfarenheterna hänger ihop.⁸³ Till de yttre strukturerna hör också en maktobalans och beroende på exempelvis kön, etnicitet, klass, sexualitet o s v har olika individer olika positioner och olika möjligheter att såväl skapa sin identitet som möjlighet att uttrycka den.⁸⁴

2.4.2 Kärleken som meningsskapande berättelse

Utifrån den forskning som Forsberg presenterar och Giddens teorier, finns det anledning att tro att det finns en mångfald av berättelser (i Ammermans mening) om kön, kärlek och sexualitet. Dels finns det *många* berättelser – kärlek är ett populärt tema i såväl tv-serier som annan populärkultur – och dels finns det *många olika* berättelser. När den sammanflödande kärlekens ideal börjar tränga undan det romantiska kärlekskomplexet finns det inte lika fasta former för relationer, utan den rena relationen som kan se ut på många olika sätt blir idealet⁸⁵. När heteronormativiteten minskar i kraft blir också andra former av kärlek än den heterosexuella synliga. Samtidigt finns det starka maktstrukturer kring kön och sexualitet och Forsberg visar också hur exempelvis respektabilitet är något kvinnor måste förhålla sig till (om än på

---

⁸¹ Giddens 1997, sid 11ff

⁸² Ammerman 2003, sid 215ff

⁸³ Clark 2003, sid 10ff

⁸⁴ Ammerman 2003, sid 221ff, Clark 2003, sid 231ff

⁸⁵ Giddens 1995, sid 58ff

olika sätt) i olika sammanhang, att kärleksideologin står stark bland unga tjejer och att olika villkor verkar gälla för mäns och kvinnors sexualitet vilket inte bara gäller i unga år⁸⁶.

Trots denna spänning verkar det dock finnas anledning att tro att det sammanflödande kärleksidealet stärks på bekostnad av det romantiska och att möjligheterna för fler typer av kärleks- och sexuella relationer ökar, även för kvinnor. Fortfarande verkar däremot tankarna och normerna kring kärlek och sexualitet vara viktiga som strukturerande och meningsskapande berättelser – även om det inte är en enda samlad och enhetlig berättelse. Giddens menar att det han kallar ”intimitetens omvandling” inte bara är en förändring i hur intimiteten eller (sexuella) relationer ser ut, utan också en omvandling av intimitetens plats i samhället. Det som förr var privat och enskilt är numera i mycket högre grad en del av det publika och de värden som uppfattas höra ihop med intimitet har fått större genomslagskraft även utanför den privata relationen – något Giddens menar också kan få konsekvenser i mer traditionell politisk mening⁸⁷. Sociologerna Lena Berg⁸⁸ och Ingrid Bosseldal⁸⁹ skriver om kärleken som ett övergripande normerande och legitimerande system som individer relaterar till. Jag tror att man i det här sammanhanget kan förstå detta just som att den mångfald av berättelser som möter oss i (populär)kulturen såväl som de normer som finns i samhället på det här området⁹⁰, bildar något som närmast kan förstås som en metaberättelse i Ammermans mening. Det innebär inte att den är enhetlig eller utan inre motsättningar (jmf ”upplysningen” som är hennes exempel på metaberättelse), utan kan förstås som en väv av berättelser snarare än ett enhetligt fast system. Individers erfarenheter och praktiker görs förståeliga och meningsfulla med hjälp av såväl ”stora” som ”små” berättelser om kärlek. Denna metaberättelse är inte normfri utan innehåller tydliga men delvis motsägande berättelser om hur män och kvinnor ska vara och vad en bra relation, godkänd sexualitet respektive riktig kärlek är.⁹¹

2.4.3 En repertoar av berättelser

De officiella berättelserna som Ammerman beskriver som centrala för identitetsskapandet, hänger tydligt ihop med det som Linderman kallar för repertoar. Beroende på vilka berättelser och meningssystem en person socialiserats in i, har hon/han olika möjliga tolkningssystem för att förstå världen och göra den meningsfull. Den som exempelvis är uppvuxen med ett (mer eller mindre fast) religiöst meningssystem bär det med sig, även om det inte är det enda eller

---

⁸⁶ Forsberg 2005, sid 74ff, 278ff

⁸⁷ Giddens 1995, sid 10f

⁸⁸ Berg 2002, sid 58ff

⁸⁹ Bosseldal 1995

⁹⁰ Jag tänker på exempelvis äktenskapslagstiftning, skolans läroplan för sexualundervisning etc.

⁹¹ Forsberg 2005, sid 74ff, 289f

mest aktuella för tillfället. Det finns därmed anledning att tro att religiös bakgrund eller avsaknad därav kan spela roll för hur man tolkar och uppfattar ett budskap⁹². Även andra faktorer än just religion kan spela roll på samma sätt – en person kan ju bli starkt präglad av ett politiskt eller kulturellt meningssystem också.

Individens repertoar av möjliga tolkningar beror, som nämnts ovan, inte bara på vilka större, sammanhängande meningssystem (religiösa, politiska eller andra) som hon har internaliserat eller har tillgång till. Repertoaren består av många olika tolkningsmöjligheter – en del förankrade i större system, andra inte. Individens samlade erfarenhet och kunskap finns med när hon tolkar ett budskap, men allt finns inte lika aktuellt eller är inte lika centralt för hennes tolkning. Olika traditionella bakgrundsvariabler i sociologisk forskning – som ålder, utbildning, klassbakgrund, etnicitet, yrke och liknande – kan antas påverka repertoaren och därmed vara intressant i det här sammanhanget.⁹³

2.4.4 Konstruerande individ och strukturerande sammanhang

Clark och Ammerman betonar att individen skapar sin identitet i en växelverkan mellan sin egen möjlighet till handling och kreativitet och de gränser som finns gällande de yttre strukturerna⁹⁴. Detta gäller även hur individen hanterar kön och sexualitet, som i mycket kan sägas vara – fast absolut inte enbart – en del av identiteten, något Forsberg diskuterar. Genom våra beteenden och hur vi tolkar dem är vi med och (om)konstruerar uppfattningar om oss själva, men även i ett större sammanhang vad det är att vara man/kvinna och vilka sexuella praktiker, förklaringsmodeller och normsystem som är möjliga och rimliga. Även om det finns yttre strukturer kring kön som inte bara hänger på den enskilda individen, är det möjligt för individen att genom sitt (medvetna eller omedvetna) agerande pröva, tolka om och förändra vilka positioner som är möjliga. Olika strategier kan användas för detta, såväl i den meningsskapande processen som i individens faktiska agerande.⁹⁵

2.5 Preciserad frågeställning

Utifrån syftet som det formulerats i 1.2 och 1.3 och de teoretiska utgångspunkter jag formulerat ovan, vill jag arbeta med följande frågeställningar:

- **Hur uppfattas och tolkas normer och värderingar kring kön, kärlek och sexualitet av kvinnor som tittar på *Sex and the city* och hur görs de meningsfulla i relation till tittarnas egna erfarenheter?**

---

⁹² Linderman 1996, sid 59, 136

⁹³ Linderman 1996, sid 60

⁹⁴ Ammerman 2003, sid 213ff, sid 223; Clark 2003, sid 12ff

⁹⁵ Forsberg 2005, sid 24ff

- Hur skulle en forskningsansats kunna se ut för att undersöka hur en tv-serie som *Sex and the city* kan fungera som ett meningsskapande tolkningsredskap för att förstå erfarenheter av kärlek och sexualitet?

3 TV-serien *Sex and the city*

I detta kapitel följer en kort presentation av tv-serien *Sex and the city*. Den bygger framför allt på tv-bolaget HBO:s officiella hemsida och gör inga anspråk på att vara något annat än just en presentation. Kapitlet innehåller ingen analys eller kritik av själva serien, utan är enbart menat som en introduktion för att göra resultatet av studien och analysen begriplig för den som inte sett serien.

3.1 Bakgrund

Sex and the city hade premiär i USA i juni 1998 på betalkanalerna HBO, som också producerat serien. Sammanlagt sändes sex säsonger med totalt 94 halvtimmeslånga avsnitt innan serien lades ner 2004.⁹⁶ Samtliga avsnitt har sänts i Sverige, på kanalerna TV3 och ZTV med start 1999. Serien har vunnit ett stort antal amerikanska tv-priser, som ett antal Emmy-priser och Golden Globe för bland annat bästa komediserie, bästa skådespelerska (Sarah Jessica Parker) och bästa komediensemble.⁹⁷ Seriens handling kretsar kring fyra kvinnor i 35-årsåldern, deras liv i New York och framför allt deras jakt efter kärleken. Den väckte stor uppmärksamhet när den kom på grund av sin frispråkighet och sina många sexscener. Karaktärernas modemedvetna klädsel är ett viktigt inslag i serien och huvudpersonen Carrie blev något av en stilikon med sin egen blandning av dyra designerkläder och second hand-plagg. Centralt i serien är också att den är filmad där den utspelar sig i New York – på restauranger, affärer och andra platser i staden.⁹⁸

3.2 Karaktärerna

Huvudperson är Carrie Bradshaw (spelad av Sarah Jessica Parker), som är kolumnist i en dagstidning där hon skriver krönikan ”Sex and the city”. Carrie är seriens berättare och det är genom hennes ögon vi möter de andra personerna. Hon är den mest modemedvetna av de fyra kvinnorna och lägger stor del av sin inkomst och tid på att shoppa skor och kläder. Carrie letar efter den stora kärleken och under stora delar av serien har hon en relation med den mystiske Mr Big, som inte vill binda sig i en fast relation och gång på gång krossar hennes hjärta.⁹⁹

⁹⁶ <http://www.imdb.com/title/tt0159206/maindetails> 2005-12-22 kl 23.34

⁹⁷ <http://www.imdb.com/title/tt0159206/awards> 2005-12-22 kl 23.07

⁹⁸ <http://www.hbo.com/city/> 2005-12-22 kl 23.42

⁹⁹ http://www.hbo.com/city/cast/character/carrie_bradshaw.shtml 2005-12-22 kl 23.54

Carries tre närmaste väninnor är Miranda Hobbes (Cynthia Nixon), Samantha Jones (Kim Cattrall) och Charlotte York (Kristin Davis). Miranda är framgångsrik advokat på en stor firma och den som tydligast har satsat på karriären. Hon är jordnära och närmast cynisk i sin inställning till kärlek och relationer.¹⁰⁰ Samantha har även hon satsat på karriären, som pr-konsult. Hon är självsäker och har en stark utstrålning, och använder den framför allt på män. Hon söker inte efter den stora kärleken utan ägnar sig hellre åt lust än åt kärlek vilket också gör att hon är den som har flest tillfälliga sexuella relationer, ofta flera i varje avsnitt¹⁰¹. Charlotte är på sätt och vis både Samanthas och Mirandas motsats. Hon drömmer om den stora kärleken, har tydliga regler för sitt kärleks- och sexliv och ger aldrig upp i sökandet efter drömprinsen. Hon arbetar på ett galleri i början av serien men blir hemmafru i sitt första äktenskap.¹⁰²

Under seriens gång förekommer ett antal män i relation till huvudpersonerna, den mest centrala är Carries ständigt återkommande Mr Big (Chris Noth). Han framstår som rik, stilig och spännande men alltid distanserad. Man får inte veta särskilt mycket om honom – mer än att han på något sätt fångat Carries hjärta även efter att hon förstått att de vill olika saker i livet.¹⁰³

3.3 Seriens handling

Handlingen i serien kretsar kring och rör sig framåt framför allt genom kvinnornas relationer. Man får också följa dem i deras yrkesliv och andra händelser, men det är de romantiska och sexuella relationerna som är berättelsens nav. I början på serien är alla fyra kvinnorna singlar, men under seriens gång ingår de alla i mer eller mindre långvariga relationer såväl som helt tillfälliga sexuella förbindelser. Huvudpersonen Carrie har, förutom sitt ”fram- och tillbaka-förhållande” med Mr Big, ett längre förhållande med den stabile möbelsnickaren Aidan som hon även är förlovad med, och i slutet av serien har hon en relation med den ryska konstnären Aleksandr Petrovsky. Carrie följer i seriens slut med Petrovsky till Paris för att bo där med honom, men inser snart att han inte är rätt för henne och Mr Big dyker upp och hon följer med honom hem till New York. Miranda har av och till en relation med bartendern Steve och de två får även ett barn i den fjärde säsongen, dock utan att leva tillsammans. Till slut, efter att de båda har haft andra relationer, gifter sig de två och i slutet flyttar familjen ut från staden till ett hus i Brooklyn. Charlotte gifter sig två gånger under seriens lopp, först med Trey som ver-

---

¹⁰⁰ http://www.hbo.com/city/cast/character/miranda_hobbes.shtml

¹⁰¹ http://www.hbo.com/city/cast/character/samantha_jones.shtml

¹⁰² http://www.hbo.com/city/cast/character/charlotte_york.shtml

¹⁰³ http://www.hbo.com/city/cast/character/mr_big.shtml

kar vara drömprinsen men som lämnar mycket övrigt att önska och när deras äktenskap är slut faller hon för skilsmäsoadvokaten Harry. Charlotte hyser en stark längtan efter barn, vilket hon så småningom förstår att hon inte kan få, förrän de i det allra sista avsnittet blir godkända för adoption. Samantha har mestadels väldigt korta relationer, men har under en period en relation med konstnären Maria och hon är under en längre period även tillsammans med Richard som verkar ha ungefär samma inställning till relationer som Samantha, men det visar sig att hon inte klarar av hans otrohet och ovilja till engagemang. I den sista säsongen träffar hon den unge servitören och skådespelaren Smith som hon gör till stjärna. När hon får bröstcancer är Smith den som ger henne oväntat stöd och, trots att det tar ett tag, blir deras relation så småningom en ganska konventionell monogam parrelation. I det allra sista avsnittet slutar det alltså med att de fyra kvinnorna lever i varsin relation med en man, även om de ser ut på lite olika sätt. Under hela seriens lopp finns kvinnornas vänskap med som en central punkt, vilket också manifesteras tydligt i slutet då de träffas igen efter att Carrie återvänt från Paris.

3.4 Avsnitt 2:7 "The Chicken dance"

Avsnittet som jag har valt för fokusgruppsstudien är det sjunde avsnittet i den andra säsongen. Jag valde det av flera skäl, först för att det skildrar ett bröllop och tar upp teman kring kärlek vid första ögonkastet och livslång kärlek och därmed intressanta frågor kring mötet mellan det romantiska kärlekskomplexet och det sammanflödande kärleksidealet. Det är också ett avsnitt där karaktärerna är ganska "typiska" utifrån hur de skildras i serien som helhet och borde därmed vara ett bra diskussionsunderlag för tittare som har sett flera eller många andra avsnitt av serien tidigare. Dessutom är Carrie och Mr Big tillsammans i det här avsnittet och deras relation är så central i serien att det är intressant för diskussionen. Nedan följer en kort synopsis över avsnittets handling.

Miranda får besök av sin kompis Jeremy som varit länge i London, och hon hoppas på romans. Dock faller han direkt för Mirandas inredningsarkitekt Madeleine, och efter bara en vecka annonserar de sin förlovning till Mirandas stora förtret. Alla vännerna är bjudna på bröllopet, men det skapar en hel del stress, av olika skäl. Carrie ombeds skriva en kärleksdikt till paret, Charlotte ska vara tärna och är trött på att vara diskret och sedlig, medan Samantha har haft sex med en vän till brudgummen.

Mr Big följer med Carrie på bröllopet, men vill inte skriva under kortet till deras gemensamma present. När Carrie ska läsa sin dikt för brudparet ringer hans mobiltelefon och han går ut och tar samtalet istället för att lyssna på hennes tal, något som gör henne mycket besviken. Under festen träffar Charlotte en man som verkar vara precis den hon letar efter –

men han avvisar henne efter bara några timmars romans när hon kritiserar hans pappa. I slutet på festen ska bruden kasta bröllopsbuketten, och den landar väldigt symboliskt på golvet framför de fyra vännerna, då ingen av dem är särskilt lockade av att fånga den och därmed aspirera på att vara näst på tur att gifta sig. Carrie och Mr Big reder ut sina problem och går hem tillsammans.

4 Undersökningen

4.1 Metod

Jag har valt att arbeta med fokusgrupper som metod för mina intervjuer¹⁰⁴. Det har jag gjort av flera skäl. För det första var syftet att undersöka ett i stort sett utforskat område och att ta reda på vilka frågor som kan vara aktuella inom fältet, samt pröva om mina teoretiska antaganden håller för en vidare forskning. I det läget är en kvalitativ metod betydligt mer fruktbar än en kvantitativ¹⁰⁵. Vidare var jag intresserad av hur serien uppfattas och kan fungera meningsskapande, och eftersom det i mycket är en social process var det både mer meningsfullt och mer effektivt att genomföra gruppintervjuer än individuella intervjuer. På så sätt blev intervjuerna inte bara ett tillfälle att undersöka ett meningskapande, åsikter eller upplevelser som redan ägt rum, utan också ett sätt att iscensätta en möjlighet för just en sådan meningskapande process eller tolkning för informanterna¹⁰⁶. Fokusgrupper (eller gruppintervjuer) har även använts av flera av de forskare jag refererar och använder mig av, som Lynn Schofield Clark¹⁰⁷ och Alf Linderman¹⁰⁸. Det är också en metod som uppskattats för att den ger informanterna möjlighet att komma till tals och även dela varandras berättelser och har därför med framgång använts i feministisk forskning samt i forskning där informanterna tillhör en marginaliserad eller underordnad grupp, och i forskning kring personliga och känsliga ämnen¹⁰⁹. Slutligen innebar fokusgrupper en möjlighet att samla in ett stort material på relativt begränsad tid.

4.1.1 Informanter

Informanter söktes framför allt på två sätt: genom annonsering på anslagstavlor på bibliotek och institutioner på universitetet, dels genom en e-postannons på några e-postlistor jag har tillgång till. E-postannonsen spreds sedan vidare i andras nätverk. Dessutom bad jag några av

---

¹⁰⁴ Jag har utgått ifrån, och arbetat väldigt nära, rekommendationerna och metoderna i Wibeck 2000

¹⁰⁵ Repstad 1999, sid 15ff. För ytterligare diskussion om användandet av kvalitativa respektive kvantitativa metoder, se Kvale 1997 sid 67ff

¹⁰⁶ Se ovan, 2.2.4

¹⁰⁷ Clark 2003, sid 237ff

¹⁰⁸ Linderman 1996, sid 138ff

¹⁰⁹ Madriz 2000; Wibeck 2000, sid 21

de första informanterna att höra sig för bland bekanta om det fanns någon mer intresserad, s k snöbollsurval¹¹⁰. Totalt fick jag 14 svar, varav de flesta hade sett min annons på anslagstavlor. Informanterna fick ett brev med några frågor¹¹¹ som sedan användes för att placera dem i grupper. Två informanter svarade aldrig på detta brev och föll således bort, och två svarade men fick förhinder vid tidpunkten för intervjun. Sammanlagt deltog 10 informanter i två fokusgrupper. Dessa tio var alla kvinnor, den yngsta 21 år och den äldsta 35 år. Majoriteten av deltagarna var mellan 23 och 27 år gamla.

Informanterna delades in i två fokusgrupper, efter religiös bakgrund. Alla som i det första brevet svarat att de hade någon form av religiös bakgrund eller nuvarande aktivitet placerades i grupp 2, övriga i grupp 1. Tanken var att se om det fanns skillnader i vilka ämnen som togs upp och behandlades och vilka åsikter som uttrycktes samt om det fanns skillnader i förhållningssätt mellan grupperna. I övrigt var grupperna ganska lika, men medelåldern i grupp 1 (utan religiös bakgrund/aktivitet) var 24 år medan den i grupp 2 (med religiös bakgrund) var 27 år. Samtliga informanter var studenter eller hade nyss avslutat sina studier vid universitetet. I samband med intervjutillfället fick informanterna även fylla i en kort enkät med frågor om bakgrund samt om religiösa uppfattningar, framför allt som en hjälp i analysarbetet¹¹². Av dessa framgår att samtliga i grupp 2 har föräldrar som studerat på högskola, medan bara hälften av informanterna i grupp 1 hade minst en förälder med högre utbildning. Tre informanter har minst en förälder som är född utomlands, samtliga i Finland. Viss skillnad finns även i religiös uppfattning, där fler i grupp 2 uppfattar sig som troende på något sätt medan flera i grupp 1 kallade sig ateister, vilket ingen i grupp 2 gjorde. Detta är knappast förvånande, då det finns starka samband mellan religiös uppväxt och religiösa uppfattningar.¹¹³

4.1.2 Genomförandet av fokusgrupperna

Fokusgrupperna genomfördes med en veckas mellanrum (2005-11-08 respektive 2005-11-15) i samma klassrum på teologiska institutionen. De inleddes med att deltagarna fick information om studien, forskningsetisk information (se avsnitt 4.1.3 nedan) och en möjlighet att presentera sig för varandra. Därefter visades ett avsnitt av serien (se avsnitt 3.3.2 ovan) och sedan följde en delvis strukturerad fokusgruppsdiskussion¹¹⁴. I båda grupperna fortgick diskussionen mestadels utan direkta frågor, men jag ledde diskussionen delvis utifrån en i förväg uppställd

---

¹¹⁰ Wibeck 2000, sid 68

¹¹¹ Appendix A, bilaga 1

¹¹² Enkäten, samt utförligare redovisning av resultaten, återfinns i appendix, bilaga 3

¹¹³ Gustafsson 1997, sid 45ff

¹¹⁴ Wibeck 2000, sid 45ff

frågeguide med frågor och teman¹¹⁵, delvis med följdfrågor. Diskussionerna upptogs på minidisc och har transkriberats i sin helhet, dock inte detaljerat med tidsbestämda pauseringar, avbrytningar och liknande¹¹⁶. Diskussionerna blev cirka 100 respektive 120 minuter långa. Vid den första samlingen deltog även min handledare, den andra fokusgruppen genomförde jag ensam.

4.1.3 Forskningsetiska överväganden

I alla studier som använder sig av informanter, särskilt i studier som berör eventuellt känsliga och personliga ämnen, behövs forskningsetiska överväganden. Det viktigaste är att informanterna är anonyma – alla namn i föreliggande uppsats är fingerade och även i övrigt är informanterna så avidentifierade som möjligt, och alla personuppgifter har behandlats konfidentiellt. Informanterna har vidare fått information om studiens syfte, de har fått veta att uppgifterna kommer att behandlas konfidentiellt och de har också fått veta att de har möjlighet att avbryta studien om de skulle vilja. Allt detta är i enlighet med Vetenskapsrådets forskningsetiska principer för humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning¹¹⁷. Eftersom alla har valt att delta i studien frivilligt, och själva tagit kontakt med mig, kan samtyckeskravet sägas vara uppfyllt även om informanterna inte skriftligt samtyckt till medverkan. I de forskningsetiska riktlinjerna nämns exemplet med skriftliga enkäter – om en informant själv fyller i en enkät och skickar in den, uppfattas samtyckeskravet vara uppfyllt även om informanten inte fyllt i en specifik samtyckesdeklaration¹¹⁸. Då mina informanter själva kommit till intervjun och varit medvetna om att materialet ska användas till en undersökning, uppfattar jag situationerna som jämlika i detta avseende.

En särskild etisk fråga som uppstår vid användandet av fokusgrupper är det faktum att flera informanter deltar vid insamlandet av informationen och att den därför inte bara finns hos forskaren eller forskargruppen¹¹⁹. Det är ju en av de stora poängerna med fokusgrupper, att man kan dela tankar och diskutera mellan deltagarna, men det innebär också en svårighet, särskilt om fokusgruppen behandlar ett känsligt eller personligt ämne. Informanterna är ju inte bundna av samma konfidentialitetskrav som forskaren. Risken för att känsliga uppgifter sprids kan aldrig helt undvikas, men genom att uppmärksamma och påminna deltagarna om vikten av att inte lämna ut information om de andra informanterna kan

---

¹¹⁵ Se appendix, bilaga 2

¹¹⁶ Wibeck 2000, sid 81ff

¹¹⁷ HSNR sid 7-13

¹¹⁸ HSNR sid 9

¹¹⁹ Wibeck 2000, sid 116

man åtminstone minska risken för detta och öka informanternas trygghet. Så har också skett i den här studien i samband med själva fokusgrupptillfällena.

4.2 Resultat och analys av fokusgrupperna

När jag sammanställt och analyserat fokusgrupperna har jag kategoriserat materialet utifrån ett antal kodord som jag valt, dels utifrån vad som är frekvent återkommande i materialet och dels utifrån vad som är relevant i min frågeställning. När jag sedan läst och analyserat materialet utifrån teorierna, finns det ett antal teman som framträder, och som jag presenterar nedan. Jag kommer dels att presentera *vad* informanterna uppfattar i serien, alltså dess innehåll (4.2.1 – 4.2.5), dels *hur* de uppfattar eller tolkar den, alltså seriens funktion (4.2.6 – 4.2.7). De två gruppernas samtal påminde mycket om varandra och det är svårt att utläsa tydliga skillnader mellan dem, mer än på ett par punkter. Jag kommer att redovisa grupperna tillsammans under varje rubrik, och presentera eventuella skillnader under respektive tema.

I diskussionerna i fokusgrupperna gled samtalet hela tiden mellan serien och verkligheten. Informanterna kopplar ihop sina egna erfarenheter, ideal och tankar med seriens karaktärer och händelser. Under respektive temarubrik kommer jag att presentera både hur de uppfattar serien dess eventuella normer och hur relationer ser ut i verkligheten – ibland distanserar de tydligt emellan att serien skiljer sig från verkligheten, men ofta vävdes de samman i diskussionen. Detta diskuterar jag utförligare i kapitel 5.

4.2.1 Pluralism – man får vara olika

Det viktigaste budskapet i serien är enligt informanterna i båda grupperna *pluralism* i fråga om relationer – man får vara olika. Det finns olika sorters relationer, ingen sorts relation är bättre än någon annan och det viktigaste är att man mår bra och trivs i relationen. Att inte ha någon parrelation kan också vara positivt – om det är det man vill, liksom att vänskapsrelationer är centrala och ibland viktigare än kärleksrelationer och att tillfälliga sexuella förbindelser är något positivt om de är lustbetonade. Att det skulle finnas normer kring att man ska leva i en parrelation och hur en sådan parrelation ska se ut, uppfattar informanterna som något negativt. Seriens budskap om pluralism i fråga om hur relationer kan se ut, uppskattas av informanterna.

Marta: Tycker ni att serien har ett budskap? Vad tycker ni att programmet vill säga om relationer?

Katrine: Att det inte är lätt, att det är inget självklart. Jag tycker att det är ändå så, att det finns många olika varianter. Det är inget som behöver vara mer rätt än det andra.

Marika: Just det här avsnittet vill väl visa på att det finns olika sätt att ha relationer på och att man får hitta det som passar en bäst.

Petra: Och att det kan ta tid att erkänna också vad som passar en bäst.¹²⁰

Johanna: Ja, det tycker jag man kan känna igen sig i, att det där idealet som man kanske har, det är liksom ingenting att eftersträva egentligen, det kanske inte är så bra i slutändan. Det finns liksom ingen sådär... mall för hur ett förhållande ska vara eller hur det ska se ut, det är helt upp till... det är bara de två personerna som är i förhållandet som kan bestämma det. För ibland kan man ju känna att man tänker lite så, att är det här normalt, eller är det här okej. Men det finns ju ingen som kan bestämma det utom just de två personerna.¹²¹

Samtidigt som det är viktigt för informanterna att relationer får vara olika, förhåller de sig till uppfattningar om hur en bra respektive dålig relation är. Det som i diskussionerna framhålls som de viktigaste kännetecknen på en bra relation är att den är ömsesidig, jämlik och att personerna i den får utrymme för sin egen självständighet. Den ska också vara grundad på såväl vänskap som attraktion, och det är viktigt att parterna bryr sig om varandra och är (lika) engagerade i varandra. På motsvarande sätt beskrivs en dålig eller destruktiv relation som en relation där den ena parten anpassar sig för mycket efter den andra, där man inte är överens om hur relationen ser ut eller där parterna inte litar på varandra. Beskrivningarna av bra och dåliga relationer liknar varandra mycket i de två fokusgrupperna.

Framför allt återkom båda grupperna till att diskutera hur Carries och Mr Bigs relation ser ut och förändras under seriens gång. Den blir exemplet för hur en ojämlik relation kan vara – de uppfattar att Carrie är den som vill mest och ger mest i relationen och därmed hamnar i underläge.

Katrine: ... Ett förhållande måste inte se ut på ett visst sätt för att vara äkta. Det hon [Carrie] och Big har, även om man vet att det kommer bli massa tjorv och massa massa grejer, det blir ju ändå bra i slutet – att de två passar ihop på ett helt annat sätt. [Instämmanden] Och att de två inte behöver gifta sig, och vara stereotypa.

Maja: Fast jag tycker att många gånger så gör hon som Big vill. [Kraftfulla instämmanden] Han är ju ändå en skitstövel. Hon följer ju hans vilja hela tiden. Så var det ju i det här avsnittet också, hon gick iväg med honom, och var sams.

Kajsa: Ja, och på något sätt bara accepterar. Hon är ju inte nöjd, hon vill ju inte att det ska vara så.

Katrine: Nej det är ju det jag menar. När man vet vad som händer i slutet, för då är det ju också... har alla sett hela serien? [alla svarar jakande] För då är det ju ändå på något sätt han som kommer ikapp henne. Och visst är det hela tiden så nu, att hon lägger sig för honom. Men just hur det är i det här avsnittet, så visar det ändå att det perfekta förhållandet behöver inte innebära att man gifter sig. Det kan vara på ett annat sätt.¹²²

Johanna: Man tänker väl att det är verkligheten... eller, man retar sig väldigt mycket på Carrie, att hon nöjer med så himla lite från mr Big.

Teresa: Hela tiden!

---

¹²⁰ Fokusgrupp 1, sid 12

¹²¹ Fokusgrupp 2, sid 16

¹²² Fokusgrupp 1, sid 2

Johanna: Ja, minsta lilla, att hon... och varje gång han gör sådana där taskiga grejer, det handlar inte om det där kortet, det är ju hela hans attityd, liksom, så fort hon tar upp någonting seriöst så bara skämtar han bort det. Det är som att hon, hon är ju underlägsen honom, det är hon som hela tiden får kämpa för att det ska funka, och han bara...

Teresa: Men det var faktiskt han som, i det här avsnittet var det faktiskt han som sa att "jag vill gå på bröllopet".

Johanna: Ja, och det var ju väldigt ovanligt, att han tar något initiativ överhuvudtaget, och så blev hon så himla glad bara för det. Så man märker ju att hon verkligen... hon är inte van vid att han visar intresse för någonting, liksom. Så har det ju varit från början.¹²³

De har olika uppfattningar om hur realistisk relationen är, flera (i båda grupperna) säger sig känna igen sig själva eller människor i sin omgivning, medan några tycker att det är märkligt att de inte bryter med varandra med tanke på de grundläggande konflikter de har. Samtidigt framstår relationen inte som enbart negativ, flera av informanterna uppfattar den ändå som kärleksfull och byggd på vänskap.

Lisa: Jag tycker det är så härligt att de hela tiden hittar tillbaka till varandra. Vad som än händer, och fast de träffar andra så, det finns alltid där. Jag tycker det är så härligt, bara.¹²⁴

Marika: De har det svårt i förhållandet, men de har ändå en vänskap som är ganska stark. Även perioder när de inte varit tillsammans har de ju faktiskt varit ganska bra vänner i alla fall. De har ändå en vänskap att stå på, tycker jag. Och så har de ju en attraktion som känns ganska äkta i varje fall.¹²⁵

Bilden som tjejerna målar upp av en bra relation ligger väldigt nära Giddens beskrivning av den sammanflödande kärlekens ideal. Ömsesidighet, jämlikhet (även sexuell) och att relationer kan se olika ut och förändras över tid – på det hela taget uppfattar informanterna seriens syn på relationer som den sammanflödande kärlekens ideal, ett ideal de i stor utsträckning också omfattar själva. Samtidigt finns medvetenheten om att det är just ett ideal – jämlikhet i relationer är ingen självklarhet och även om informanterna är tveksamma till Carries relation till Mr Big, har de förståelse för varför hon stannar. Det är också en punkt där flera informanter gör kopplingar till egna eller närståendes relationer – de uppfattar det som vanligt att den ena parten är mer intresserad än den andre eller att den ena ger mer. I båda grupperna lyfter några upp detta till ett strukturellt plan och diskuterar huruvida det finns ett samband med kön.

Lisa: Men tror ni inte att det är så ofta att kvinnor och tjejer har lättare att anpassa sig efter killarna?

Katrine: Jo, det är vi ju upplärda till.

Lisa: Jag pratade med mamma om det här nyligen, och jag har många tjejkompisar som är så, tycker så. Känns lite som Carrie-situationen.

---

¹²³ Fokusgrupp 2, sid 1

¹²⁴ Fokusgrupp 1, sid 7

¹²⁵ Fokusgrupp 1, sid 30

Maja: Absolut. Det tycker jag, det ser man runt i sin omgivning också, kompisar som är tillsammans med killar, så är det oftast tjejerna som viker sig.

Lisa: Som flyttar och så.

Maja: Ja, men småsaker, överhuvudtaget.

Katrine: Ja, som tjej får man ju alltid lära sig att anpassa sig, och vika sig. Så är det ju konsekvent.¹²⁶

Samtidigt som olikheten och pluralismen uttalas som det viktigaste budskapet i serien av informanterna, nämns också två andra saker som centrala budskap: dels att vänskapen mellan kvinnorna är viktig och dels att det finns en underliggande norm, att tvåsam heterosexuell kärlek är det eftersträvansvärda och att kvinnan i en sådan relation ska anpassa sig efter mannen. Jag återkommer till denna ambivalens kring seriens budskap i avsnitt 4.2.4.

4.2.2 Singel – en förutsättning för självständighet?

Även om karaktärerna i stora delar av serien lever i parrelationer och ägnar sig åt att analysera och diskutera dem, är singelskapet centralt i serien. Alla karaktärerna utom möjligen Charlotte lever ensamma under långa perioder och trivs bra med det. För informanterna finns det i serien en tät koppling mellan att vara singel och att vara självständig. Självständighetsidealet är mycket starkt, både när de diskuterar vad som är centralt i serien och när de pratar om sig själva och sina liv. Självständighetsidealet handlar såväl om att ha en egen inkomst och klara sig ekonomiskt, som att inte vara känslomässigt beroende av någon annan – framför allt inte av en man. Att välja att leva ensam blir ett närmast symboliskt manifesterande av kvinnlig självständighet. Det uttrycktes tydligast i diskussionerna kring hur serien slutar och vad som innebär ett lyckligt slut, något jag återkommer till i 4.2.3. Även motsatsen diskuterades, alltså att förhållandet kan innebära en begränsning och leda till underordning. Samtidigt som förhållandet ses som något positivt som kan leda till utveckling och självförverkligande, finns risken att det blir destruktivt. Katrine uttrycker det tydligast:

Katrine: För det är också någonting jag kan tänka mycket på, apropå att gifta sig och allt det där, för nåt som jag är totalt livrädd för, är om man är i ett förhållande att man skulle fastna i typ kvinnofallen och alla könsstereotyper och att så står man där sen med tre ungar och förkläde och kommer aldrig ut ur köket. För att man inser liksom hur lätt det är, och att det hela tiden är en kamp, och att man hela tiden måste vara uppmärksam.

Lisa: Men tror du att det skulle bli så om du inte aktivt kämpade?

Katrine: Alltså, jag tror... Ja, jag tror att det är så mycket smågrejer... Det är så mycket som skulle vara lättare, äh jag gör det här, jag orkar inte bråka om det, och plötsligt så har man gjort det så många gånger att...

Petra: Det är så otroligt lätt att hamna där. Man måste vara uppmärksam hela tiden, och man kan fråga sig, hur länge orkar man?

---

¹²⁶ Fokusgrupp 1, sid 5

Katrine: Ja, verkligen. Och jag är liksom livrädd att man ska vakna upp en dag så står man där. Ja, det är jag nog mest rädd för.

Lisa: Jag är rädd för att hamna i en relation och sen inse efter lång tid att, fan, det här var helt bortkastat och jag vill inte det här, jag måste bryta upp, liksom det är jättejobbigt när man hamnar i den situationen. Det här är fel, eller snarare är det fel? Såna där tankar som kommer upp kring relationer.¹²⁷

Att singelskap är ett uttryck för självständighet, är tydligt kopplat till kön i fokusgruppsdiskussionerna. Det är viktigt för en kvinna att vara självständig och inte vara beroende, eftersom det är beroendet som gör henne underordnad. Idealet uttrycks med olika former av könsmaktsanalys – ibland som att självständigheten gör att kvinnor inte är eller blir underordnade män, ibland som att det är viktigt för kvinnor att vara självständiga eftersom de egentligen är strukturellt underordnade. Självständighetsnormen kan alltså sägas vara ett ideal att sträva mot – kvinnor ska försöka vara självständiga för att inte bli underordnade – och *samtidigt* en norm eller förklaringsmodell – kvinnor är självständiga och fria och därför inte strukturellt underordnade män. Även om självständighet ses som något positivt hos alla informanter, finns det olika grad av de två formerna av idealet som uttrycks. Några informanter, som Kajsa och Katrine i grupp 1 och Johanna i grupp 2, använde genomgående ett mer strukturellt perspektiv och hänvisade till att det finns ojämlikhet men att självständighet är ett viktigt medel för att uppnå frihet. Andra, framför allt Maja i grupp 1 och Teresa i grupp 2, omfattade snarare den motsatta synen, att kvinnor generellt är fria och självständiga och därmed finns inget behov av strukturell analys. Övriga informanter rörde sig snarast på en skala mellan de två synsätten och kunde också variera mellan olika ståndpunkter.

Tanken att självständigheten är beroende av att leva ensam och att relationen riskerar att bli en kvinnofälla, kan förstås utifrån Giddens teori att kvinnors frigörelse går hand i hand med det sammanflödande kärleksidealet. De relationer som tjejerna ser som ett hot mot deras frihet är mer färgade av det romantiska kärleksidealet, med ansvar för hem och barn, ekonomiskt beroende och svårigheten att ställa krav emotionellt och sexuellt. Om man inte kan ha relationer som kännetecknas av det sammanflödande kärleksidealet är det bättre att leva ensam, verkar mina informanter tycka. Att klara sig själv, att vara oberoende, såväl i relationer som i övriga sfärer i livet hänger ihop med varandra – kvinnors möjligheter att ta sig fram i samhället är sammankopplat med deras möjligheter till jämlika relationer, och omvänt: ojämlika relationer är ett hinder för dessa möjligheter.

Nära självständighetsidealet finns också uppfattningen att kvinnornas vänskap är centralt i serien. I båda fokusgrupperna uppfattas detta som ett av seriens viktiga budskap och något informanterna uppfattar som mycket positivt. Tillgången till nära väninnor att ha en

---

¹²⁷ Fokusgrupp 1, sid 42

nära och kärleksfull relation till, men också mer konkret få stöd och hjälp av, kopplas ihop med oberoendet, att klara sig utan en man. Informanterna uttrycker också viss oro inför svårigheterna att behålla nära vänskapsrelationer om de skulle bilda familj och ser det faktum att kvinnorna i serien kan behålla så nära vänskapsband i vuxen ålder som något eftersträvansvärt. Samtidigt ägnas mycket av deras tid tillsammans i serien åt att diskutera och analysera män, sex och relationer, något informanterna tycker förtar lite av styrkan i deras vänskap.

Katrine: (...) För när man ser *Sex and the city*, känslan man får, det är att den där ultimata vänskapen, den är större än allt annat. Jag skulle hellre ha det än ett dåligt förhållande, eller kanske till och med hellre än ett bra förhållande. Men alltså, tänk vad fantastiskt att ha... det är nog känslan jag får mer än allt annat. Just den vänskapen de har. Och även om det kretsar mycket kring killar och män... Alltså, det är jätkligt svårt, för å ena sidan är det frigörande och å andra sidan är det så jäkla stereotypt, och de är ju väldigt snygga och ser bra ut och så där och allt sånt. Även fast det kanske inte är enligt de klassiska reglerna, men...¹²⁸

Teresa: Ja, men... nu är jag 23, men om tio år, hur... jag menar, man har nog mer kontakt med sina vänner än man har med sin familj. (...)

Johanna: Ja absolut, det vore jätteroligt om det var så. För jag tror just, har man egen familj, alltså man och barn, då blir det kanske inte på samma sätt.

Gabriella: Men det tycker jag är skönt ändå med serien på något sätt, som det är med vänskap, att de alltid... sätter varandra först på något sätt, att de alltid ser till att träffas och så. Jag hoppas att... jag kommer vara så också. För det är ju faktiskt vänskap som betyder något, i längden ju. Det är så många som, i min bekantskapskrets och så, som försvinner när de träffar någon som de blir kär i. Och de verkar de inte göra ändå, i den där serien. De träffas ju alltid när de ska träffas och så. Om det inte är något som har hänt eller så.

Johanna: Det är det också som är så himla bra. För det kan man känna själv, det är ju lite svårt att verkligen hålla ihop det, för någon träffar någon och så...¹²⁹

4.2.3 Ett lyckligt slut?

Båda grupperna återkom flera gånger till hur serien slutar, att de fyra karaktärerna lever i (heterosexuella) parförhållanden i seriens sista avsnitt. De diskuterar detta faktum explicit, men det är också en tydlig referensram för hela diskussionen. Överhuvudtaget refererar alla informanterna till olika avsnitt och episoder – diskussionen flöt ofta iväg från det specifika avsnitt jag visade och handlade om serien som helhet. Återkommande var just det allra sista avsnittet. Det faktum att alla blir par, framför allt att Carrie inte förblir singel, uppfattas i båda grupperna negativt. Det passar inte ihop med pluralismen som budskap i serien och inte heller med den självständighetsnorm som informanterna uppskattar.

I den första gruppen hade en av informanterna sett en dokumentär om serien, där prodecenterna laborerat med olika alternativa slut. Dessa olika möjliga slut diskuterades i

---

¹²⁸ Fokusgrupp 1, sid 18

¹²⁹ Fokusgrupp 2, sid 47

båda grupperna, på liknande sätt, där alternativet att Carrie ensam skulle ha återvänt från Paris utan Mr Big och alltså valt att leva som singel framstod som det bästa alternativet.

Johanna: Det känns ju som det bästa slutet egentligen, att hon kommer hem och är singel [instämmanden]. För då hade man ju kunnat säga att det var lite feministiskt på det sättet, att hon...

Teresa: Men Petrovsky, han går fetbort. [alla skrattar]

Johanna: Ja, absolut! Men att hon skulle tänka på sig själv, för sin egen skull skulle hon komma tillbaka.

Teresa: Nej, inte för att mr Big kom och räddade henne, alltså det var ju verkligen...

Johanna: Nej det känns som att hon fortfarande är så himla naiv och sveps med i vad alla säger och sådär. Det bästa slutet hade ju verkligen varit om hon bara, ”nej, jag ska köra på det jag vill, jag behöver ingen man för att...”

(...)

Magdalena: Så då hade det ju varit ett väldigt intressant slut om hon hade kommit tillbaka och varit singel, och att den här vänskapen hade kunnat fortsätta oavsett hur...

Johanna: Ja, och du behöver inte göra som alla andra, du kan göra din egen grej.

Magdalena: Ja, och även om du är gift kan du ha kvar dina tjejkompisar och så...

Johanna: Det hade varit det bästa slutet!

Gabriella: Mmm.

Johanna: Om man nu vill sända ut ett budskap, alltså.¹³⁰

Kajsa: [Apropå att alla lever med män i slutet, trots att det förekommit homosexuella relationer under seriens gång] Fast det tycker jag... det är ju lite också som att, att testa lesbiska relationer är bara ett testande som egentligen inte är på riktigt. Och andra typer av sätt att leva, att det där är det riktiga, och det tycker jag är väldigt, väldigt...

Katrine: Ja, det är sant, de hade kunnat göra det...

Kajsa: Av allt annat, av allt testande de har gjort, varför blev det inget annat än det här trista [högljudda instämmanden]?

(...)

Marika: Jag trodde i alla fall att Carrie skulle vara singel, att det skulle sluta med att hon var singel.

Kajsa: Ja, jag blev lite besviken faktiskt.¹³¹

I grupp 1 tog diskussionen snart en annan vändning – om Carrie ska förbli singel i slutet av serien, hur länge ska hon leva ensam? Hela livet? Hos informanterna kunde anas en uppfattning om att det ”lyckliga slutet” i verkligheten innefattade en parrelation och att även om man kunde välja att leva ensam (under en period) så var ändå kärleksrelationen ett uttalat mål. Informanterna var visserligen noga med att poängtera att de här relationerna kan se ut på olika sätt, men *att* ha en relation ”till slut” framstod ändå som positivt och ganska självklart.

Petra: Nej, jag tror inte på att man vill vara singel, alltså singel ur ett förhållandeperspektiv, ja, det kan man också vilja vara, men jag tror inte att man vill vara ensam. Jag tror att man

---

¹³⁰ Fokusgrupp 2, sid 58f

¹³¹ Fokusgrupp 1, sid 16f

vill ha någon slags relation, antingen med flera eller med en som gör att man... alltså, skulle man vara ensam så... Jag tror att man behöver den där typ bekräftelsen av någon eller... att man existerar överhuvudtaget.¹³²

Samtidigt som tjejerna i grupp 1 på en direkt fråga sa att de var mer rädda för att fastna i en dålig relation än för att vara ensam hela livet och att det alltid går bra att klara sig ensam, så verkar ingen av dem på allvar vilja se sig själva i längden utan en parrelation. Det tydliga undantaget är Kajsa, som uttalat inte vill leva monogamt. Några av de andra tjejerna uttrycker också att det inte är det viktigaste målet i livet, eller att det just nu inte känns aktuellt, men tar inte så tydligt avstånd från parlivet som Kajsa.

Det finns olika syn bland tjejerna huruvida det är realistiskt att tro på en relation som kan hålla hela livet – för några är det ett uttalat ideal, för andra mer orimligt. Alla verkar dock vara överens om att det inte går att utgå ifrån att en relation ska vara hela livet, och att det i sig inte behöver vara dåligt. I båda grupperna finns också uppfattningen att det är lättare att skilja sig eller bryta upp ur en relation nu än tidigare och att människor kanske bryter upp för lätt.

Teresa: Det är ju ganska lustigt, för de flesta av mina bekanta och bekantas föräldrar är fortfarande gifta och har liksom... men jag undrar om våran generation kommer att också bete sig på det sättet. Jag tror att vår generation tar lite mer lättvindigt på, eller inte lättvändigt, det kanske man inte gör om man har barn ihop, det tror jag inte...

Johanna: Neej...

Teresa: Men att det är lättare...

Johanna: Ja, det är ju lättare att skilja sig, det är inte alls samma sak nu som det var för femtio år sedan. Men frågan är ju, är det positivt eller negativt att det gått i den riktningen, det kan man ju ha olika åsikter om. Det är ju positivt på ett sätt, för man ska ju inte stanna kvar i någonting som inte är bra [instämmanden], men det är ju negativt om man tar för lättvindigt på det. Fast det tror jag i och för sig inte att de flesta gör, men...¹³³

I båda grupperna diskuterades synen på äktenskapet, om det är viktigt eller eftersträvansvärt att gifta sig. De flesta informanterna i båda grupperna är tveksamma eller likgiltiga inför äktenskapet i diskussionen, de flesta verkar i förstone tycka att det inte spelar så stor roll om man gifter sig eller inte, det är att leva tillsammans som är det viktiga. Dock finns en tydlig skillnad mellan grupperna, för även om de använder liknande formuleringar som svar på frågan om det är viktigt att gifta sig, så har informanterna i grupp 2 (de med religiös bakgrund) ett mycket tydligare och mer genomreflekterat förhållningssätt till äktenskapet. Även de som inte säger sig tycka att det är viktigt, har själva under perioder av sitt liv aktivt förhållit sig till giftermål – en är gift, en har tidigare haft lösa bröllopsplaner (dock tog relationen slut), de andra två ser det som positivt och önskvärt om än inte nödvändigt att gifta sig. Flera i gruppen

---

¹³² Fokusgrupp 1, sid 45

¹³³ Fokusgrupp 2, sid 13

har också vänner eller bekanta i frikyrkligheten, där det enligt informanterna är vanligare att gifta sig tidigt och viktigt med själva bröllopet. I den första gruppen fanns inte samma aktiva förhållningssätt till äktenskapet, att det skulle vara viktigt att gifta sig verkar ganska främmande. Men även om själva äktenskapets ställning är svag, är tvåsamheten och den långvariga stabila relationen stark. Petra uttrycker det personligt, nästan poetiskt:

Petra: Jag har bara haft typ ett förhållande och det är det jag har nu, och samtidigt som jag fick det så hände det jättemycket i mitt liv som fick mig att inse att livet är ganska skört och att det kan försvinna ganska snabbt. Och på nåt sätt så känner jag... att det är ganska viktigt att kunna dela med sig och att dela någonting med någon och kunna känna att det är någonting, jag vet inte vad, jag vet inte hur jag ska kunna beskriva det... också typ någonting som man har med sig. Så känner jag när jag tänker på mina föräldrar och allting, det är saker som jag kan gå och prata med dem om som... för de vet så helt, hela min historia och så skulle jag vilja ha med den personen som jag... alltså känna att jag vet, den här närheten med någon. Och jag vet inte, gifta sig, det ordet, men jag skulle liksom kunna... den som jag känner att det här känns bra med, så skulle jag liksom vilja lova den att ja, jag finns här till hundra procent liksom, vad som än händer och det kommer att vara jobbigt, det kommer att typ... men det är liksom värt det. Jag tror att det också... det skulle kännas viktigt för mig att göra det, om jag känner att det är någon person som känns så pass rätt så skulle jag vilja vara beredd att säga så, jag finns här till hundra procent för dig. [de andra hummar instämmande]

Maja: ja, jag kan nog hålla med

Petra: Så det kanske är att gifta sig. Sen om det är i brudklänning eller i en blinkning eller vad det nu är så... den tryggheten och kanske den... jag skulle inte säga offringen, det låter fel, men det är ändå, att jag vet att jag kan ge det, på nåt sätt. Och ha den tryggheten i mig själv också, att jag vet att jag finns där för någon som jag tycker så mycket om, som betyder så mycket för mig. Det tror jag är ganska viktigt.¹³⁴

Hur tjejerna diskuterar sina relationer kan kopplas till berättelsen som form och mötet mellan den större berättelsen om kärlek och den egna självbiografiska berättelsen. Under hela diskussionerna om vad man längtar efter, hur man vill ha sina relationer och vad som är viktigt i livet, finns den ständigt pågående berättelsen om jaget. När Ammerman beskriver vad det innebär att göra berättelser av händelser och hur man förstår och gör berättelser meningsskapande, är det en viktig del just att sätta dem i ett tidsperspektiv, ”placed in a temporal order that implies causation and provides closure”.¹³⁵ Sättet som informanterna använder episoder ur serien och samtidigt använder berättelser ur sina egna liv, tyder på att de ser sina liv, sina jag, som berättelser med många olika trådar, men ändå med syften och mål. Dock är dessa, precis som Ammerman och Giddens beskriver, hela tiden under omförhandling och förändras under tidens gång. Gabriella ger ett exempel på hur berättelsen om relationen och hur en berättelse tolkas, kan förändras:

Gabriella: Men där kan det nog vara olika också, jag har många kompisar som säger att de har blivit kära vid första ögonkastet sådär. Då tror jag att de tänker liksom... eller, jag vet inte, jag har ju ingen aning om det här, men... Då känns det ju som att det är den här at-

---

¹³⁴ Fokusgrupp 1, sid 39f

¹³⁵ Ammerman 2003, sid 213

traktionen som de känner så himla starkt, liksom. Och så blir det någon... Så känner de att det är så starkt och jag vill testa det här vidare och så blir man kär liksom, att man vill fortsätta... Jag vet inte, det är kanske samma känsla, men för dem blir det en så mycket starkare följd på något sätt.

Johanna: Men det är väl kanske så när man tänker tillbaka på det...

Teresa: Efterhandskonstruktion...

Johanna: Ja, precis, att när de har varit tillsammans i ett år, ”ååh, vi blev kära direkt när vi träffades” just för att det har funkat. Det kan ju lika gärna ha vart så att de kände den där jättestarka attraktionen och sen efter två dejter bara ”men vi har ingenting gemensamt”...

Gabriella: Ja, eller jag tänker snarare sådär romantiserat, att när man har träffats en gång så ”han är helt fantastisk” [tillgjord röst] och så typ helt besatt av dem och varenda gång de träffas så är allting så himla bra, och sen efter fem års förhållande så kanske de gör slut eller någonting. Och så går man tillbaka och ser ”det där var ju inte snällt som han gjorde”, ”neej [förvånat]”.¹³⁶

Att tjejerna i så hög utsträckning förhåller sig till slutet på serien, och låter slutet färga deras tolkningar av händelser och personer i avsnittet vi såg, tolkar jag också som ett uttryck för hur de ser den som en sammanhängande berättelse där tidsaspekten och orsak/verkan och syfte blir viktigt. Exempelvis, eftersom Katrine ”vet” att Mr Big förändras i slutet, tycker hon att det är mer acceptabelt och förståeligt att han betar sig illa mot Carrie i det här avsnittet.¹³⁷

4.2.4 Ambivalens – parallella normsystem

Pluralismen i synen på hur relationer ska vara, som ligger nära det sammanflödande kärleksidealet, och självständighetsidealet som informanterna uppfattar i serien hänger tydligt ihop. En självständig, stark och fri kvinna kan välja vilka relationer hon har, om hon ska ha några alls. Hon kan välja väninnorna, karriären eller tillfälliga sexuella relationer istället för äktenskapet, om hon så önskar. Samtidigt som detta uppfattas som det tydliga budskapet i serien, tycker informanterna att det samtidigt finns ett mer traditionellt normsystem ”under ytan”. I varierande grad menar informanterna också att detta normsystem existerar i deras egen verklighet. Normsystemet kan sägas ligga nära det romantiska kärleksidealet som Forsberg beskriver det, med heteronormativitet och kärleksideologi. I det finns också en mer traditionell syn på kön och kvinnors sexualitet, där respektabilitet finns med som en faktor och där olika regler gäller för män och kvinnor.

Dessa två ideal krockar och det blir särskilt problematiskt eftersom det traditionella (romantiska) normsystemet, framför allt gällande kvinnors möjligheter, inte ”borde” finnas enligt självständighetsidealet. Ett tydligt exempel ger Petra, när hon liksom i förbifarten förhåller sig till en traditionell romantisk handling i ett annat sammanhang:

---

¹³⁶ Fokusgrupp 2, sid 18f

¹³⁷ Fokusgrupp 1, sid 4. Jmf citat ovan, sid 32

Petra: (...) det känner jag igen mig jättemycket i, att det ofta är saker som är små som... kanske just för att man själv ser det, symboliserar så som hon gör med tandborsten, åh det här är stort. Och det gör man ju lite, vissa saker som är små som kan betyda mycket. Oj, han håller upp dörren, vad romantiskt, men egentligen som tjej borde jag inte tycka det, för det är liksom... jag klarar av att hålla upp dörren själv. Ja, men sådana småsaker. Både positivt och negativt.¹³⁸

En tjej ”borde” inte tycka om att en man håller upp dörren, enligt självständighetsidealet. Men samtidigt måste hon förhålla sig till handlingens betydelse utifrån det romantiska tanke-systemet där att hålla upp dörren är en meningsfull handling. Även på andra sätt förhåller sig informanterna till hur en självständig kvinna ”borde” vara och att det traditionella normsystemet inte borde finnas eller åtminstone går att avvisa. Den som tydligast ifrågasätter det traditionella/romantiska normsystemets existens är Teresa, som inte alls känner igen sig i de andras diskussioner om att olika ”regler” skulle gälla för män och kvinnor, eller att det skulle finnas strukturella skillnader beroende på kön.

Johanna: Ja, men jag tror fortfarande att det är olika... standards eller vad ska man säga... killar och tjejer, det ses inte på exakt samma sätt fortfarande.

Magdalena: Ja, det kan jag nog hålla med om också.

Johanna: För en kille som varit med många tjejer, alltså, jag skulle inte tycka att det var bra, men...

Teresa: Alltså, jag tycker det där är ett ganska gammaldags tänkande, det finns inte i min bekantskapskrets, både med killar och tjejer och det...

Johanna: Ja, det borde ju inte finnas längre, men...

Teresa: Det är väl snarare vissa personer, att man vet att den får alltid något, oavsett om det är en tjej eller kille.

Johanna: Okej. Alltså, det är väl bra ifall det inte är så, men jag har nog ändå känt att på vissa sätt så att det ändå fortfarande lever kvar.

Gabriella: Jaa

Marta: Men även om du inte känner att det är så mot dig, du tycker inte ändå att det finns såna... att du ser det omkring dig på andra sätt?

Teresa: Neej. Faktiskt inte.

Gabriella: För jag tycker inte att det ska vara så. Jag försöker att inte tänka så. Men jag ser det också absolut ändå i vardagen. Att man ser typ, det kan finnas killar som har, som man vet typ har varit med hur många som helst, och så finns det en tjej som typ alla pratar om för att hon har gjort mycket grejer. Det blir så orättvist, varför ska hon bli utpekad när de där har gjort hur mycket som helst i många fler år.¹³⁹

För att hantera dessa krockar mellan normsystem använder tjejerna olika strategier. Några av informanterna ser den här krocken mellan normsystem tydligt, och tolkar den i termer av feministisk kamp eller motstånd, vilket delvis illustrerats i citat ovan (4.2.2). Tydligast gör Kajsa och Katrine detta, men även flera av de andra ibland. De erkänner att båda normerna finns, men väljer att följa den ena och göra motstånd mot den andra. En annan strategi är att erkänna

---

¹³⁸ Fokusgrupp 1, sid 7

¹³⁹ Fokusgrupp 2, sid 23

att den traditionella normen finns, men distansera sig ifrån den genom att förlägga den till andra. Exempelvis att det gällde olika regler för män och kvinnor förr, eller bland yngre ungdomar eller i andra länder (se även nästa avsnitt). Ytterligare ett sätt är att ansluta sig till det romantiska kärleksidealet, exempelvis drömma om livslång kärlek, men förklara sig utifrån att det är ens fria val. Ofta blir det dock förhandlingar mellan de olika normsystemen, tjejerna diskuterar å ena sidan – å andra sidan. Det finns hinder för kvinnor, men de går att göra sig fria ifrån. Man kan leva ensam, men man väljer relationen. Alla i serien slutar i heterosexuella par, men det är snarare ett uttryck för mognad än heteronormativitet. Så kan diskussionen se ut. På ett sätt blir också pluralismen ett sätt att hantera krocken mellan normsystem: det kan vara olika och relationer kan se ut på olika sätt. Alltså är det ”tillåtet” att ha även mer traditionella relationer, och i diskussionerna hänvisas också till olikheten när informanterna tolkar eller uppfattar saker olika – konflikten måste inte nödvändigtvis lösas, utan det kan vara något positivt att saker är på olika sätt, olika människor tycker olika.

Ibland sker dessa förhandlingar omedvetet, under ytan, och ibland är de föremål för diskussion. Informanterna uppfattade som nämnts ovan att det finns flera ”lager” av normer och värderingar i serien. Inte minst gäller det normer på andra arenor än dem som varit i fokus här: att huvudpersonerna är rika och kan sägas tillhöra en elit i samhället och att det nästan bara förekommer vita människor i serien, exempelvis. Hur heteronormativiteten kommer till uttryck i serien diskuterades också i båda grupperna. Även utseendeideal och märkeskläder som norm lyftes i båda grupperna.

Det är i ett sådant sammanhang som Katrine fäller sin kommentar om frigörelse inom normerna som jag citerade i inledningen. Den är – som jag uppfattar det – ett försök till förhandling mellan å ena sidan de traditionella normerna och å andra sidan självständighetsidealet. Mycket av de här förhandlingarna kan också förstås som tolkningar utifrån olika delar av tjejernas repertoar. De har tillgång till flera olika normsystem eller berättelser för att förstå såväl serien som sina egna erfarenheter. Det faktum att Carrie och Mr Big får varandra på slutet kan tolkas utifrån en traditionell romantisk berättelse och är då det lyckliga slutet. Men det kan också tolkas utifrån självständighetsidealet och blir då problematiskt, eftersom hon ger upp sin frihet till någon som hon under lång tid haft en ojämlik relation till.

4.2.5 Amerikanskt – symbolen för det annorlunda

Att distansera sig från det man inte vill identifiera sig med, och därmed hantera den ambivalens som finns mellan de parallella normsystemen, är en strategi som jag visat på ovan. En

specifik form av den strategin, är hur informanterna diskuterar och talar om vad som är amerikanskt. Tendensen är tydligast i grupp 2, men återfinns även i grupp 1.

Återkommande beskrivs företeelser och förhållningssätt i serien och i verkligheten som ”amerikanska”. Exakt vad det innebär att något är ”amerikanskt” är svårt att ringa in, det behöver inte konkret betyda att det har sitt ursprung i USA utan används även i överförd bemärkelse. Det används också som förklaring när något inte stämmer med självständighetsnormen. Oftast används det om saker som är storslagna, kommersiella och överdrivna, eller konservativa och par-/heteronormativa. Det finns också en bild av att det amerikanska samhället är ojämnt, fördomsfullt och präglad av dubbelmoral.

Teresa: Det är fyra ganska starka, självförsörjande tjejer. Och det är nog väldigt ovanligt. Det är väldigt, väldigt ovanligt i USA. Det kanske inte är så jätteovanligt här längre, men...¹⁴⁰

Johanna: Ja. Och för att de pratade så väldigt öppet om sex, och sådär. För det är ju väldigt dubbelmoral i USA, liksom att det ska man inte prata om, men ändå så pågår det.

Teresa: Nu vet jag inte jättemycket om USA, men...

Johanna: Nej, men det man har hört, jag vet ju inte jättemycket heller, men det känns som att det är ganska mycket dubbelmoral.¹⁴¹

Katrine: Äh, jag tror att det [slutet] bara är en anpassning efter den amerikanska publiken.

Maja: Ja, absolut.

Katrine: För det fanns väl alternativa händelser...

Lisa: Men tror du verkligen att de gör så, i och med den serien, att den är såpass...

Katrine: Ja, det tror jag, för den var det så mycket prat om.

Maja: Jag tror inte de vågade göra något annat slut.¹⁴²

Magdalena: Nu är det liksom tillbaka med stora jättebröllop sådär.

Gabriella: Det måste ju vara USA-influerat, eller? För där har det ju börjat bli sådär att man ska ha hundratusendollarsbröllop och sånt där. Att det har kommit hit, liksom...¹⁴³

Det ”amerikanska” blir ett sätt att distansera sig från sådant som man inte tycker om, som inte passar in i berättelsen eller som man inte vill kännas vid. Genom att säga att det som står för en norm eller en berättelse som man inte vill ta till sig är amerikanskt kan det avfärdas, eller förklaras, och behöver därför inte förhålla sig till det på samma sätt som något som uppfattas ligga närmare en själv.

---

¹⁴⁰ Fokusgrupp 2, sid 27

¹⁴¹ Fokusgrupp 2, sid 39

¹⁴² Fokusgrupp 1, sid 16f

¹⁴³ Fokusgrupp 2, sid 17

En intressant parallell finns i Lindermans avhandling, där en svensk kontrollgrupp får se och diskutera ett amerikanskt religiöst tv-program producerat för en evangelikal publik. Programmet visades också för flera amerikanska fokusgrupper, uppdelat på evangelikala och icke-evangelikala tittare. I likhet med de amerikanska icke-evangelikala tittarna tyckte de svenska tittarna inte att programmet var särskilt trovärdigt eller bra. De förklarade dock inte detta i första hand med dess religiösa innehåll, utan beskrev det just som ”amerikanskt”.¹⁴⁴

4.2.6 En ”skön” frizon

När informanterna beskriver vad de gillar med serien, använder de återkommande ordet ”skönt”. Det är skönt att karaktärerna beter sig och är på vissa sätt och hur olika företeelser skildras. Det handlar nästan uteslutande om när karaktärernas beteende bryter mot traditionella normer för kvinnor, att de talar grovt, har tillfälliga sexuella relationer och att relationerna är olika. Att serien använder stereotyper men samtidigt ger många olika alternativ till hur relationer kan se ut, och därmed gör det lätt att känna igen sig, beskrivs också som skönt.

Katrine: Men jag tycker det är... Som Miranda och Carrie, det kommer fram när de pratar att de har haft väldigt många sexpartners, men det omnämns aldrig som nåt ”wohoo” utan det är bara naturligt. Det blir aldrig en grej utav det utan, som Miranda i det här avsnittet, ”men jag kommer inte ihåg hur många jag har haft sex med”, typ. Det blir aldrig en grej utav det utan det är bara helt okej. Och det tycker jag är jätteskönt.¹⁴⁵

Katrine: En sak bara, jag satt och tänkte att... bara sådär enkla saker, de där små frigörelserna som man har gjort, bara det att... att det är helt okej att vara lite grövre i mun. Det tycker jag är skönt, att de kan säga liksom vad som helst som har med sex att göra. Så kanske killar fattar att tjejer kan prata så också.¹⁴⁶

Gabriella: Så det är ju verkligen... de kör ju på klyschor liksom. Fast det är skönt också, att man kan känna igen sig. Såna som har olika drömmar måste ju kunna känna igen sig.¹⁴⁷

Samtidigt som tjejerna tycker att det är skönt när karaktärerna tänjer på det traditionella mönstret för kvinnor, markerar de att det sker inom ett tydligt normsystem för hur kvinnor ska vara. Trots det, verkar informanterna tycka att kvinnoporträtten i serien, och det sätt som den skildrar relationer och sexualitet, i stort sett är befriande eller uppmuntrande. Inom vissa givna ramar fungerar den som en frizon, där man kan tänja på gränserna för vad kvinnlighet kan vara och visa på alternativa berättelser, som kan fungera som ett tolkningsmönster.

---

¹⁴⁴ Linderman 1996, sid 168. Jmf också Ang 1985, där Ien Ang i sin studie om hur tittare beskriver *Dallas* diskuterar kring den europeiska uppfattningen om amerikansk ”masskultur” där liknande tendenser finns.

¹⁴⁵ Fokusgrupp 1, sid 22

¹⁴⁶ Fokusgrupp 1, sid 46

¹⁴⁷ Fokusgrupp 2, sid 16

Katrine: Ja, jag är extremt lättpåverkad, det kan jag ju bara erkänna, och jag kan ju känna såhär också, att om man ska gå ut eller om man ska göra nåt särskilt och behöver lite extra självförtroende och sådär, då kan jag tänka att: Ikväll ska jag vara som Miranda eller nu ska jag tänka som Samantha eller nu ska jag göra... så att man kan liksom hämta extra kraft...

Lisa: Det är väl lite falskt. Eller, det är ju inte på riktigt, kan inte det vara lite farligt?

Katrine: Nej, men det är väl lite både och? Det är väl att hämta... det är väl det som man har förebilder till? Att veta, att faktiskt, man kan va så. Även om man inte är det på riktigt så...

Lisa: Man kan bli. Eller kanske utvecklas på nåt sätt i alla fall.¹⁴⁸

4.2.7 Kompis, terapi och bollplank

Marika: Serien är så härlig just att den går att använda, som du säger, att den går att använda och diskutera utifrån så mycket, man drar paralleller i vardagliga livet hela tiden. Jag gör det i alla fall med mina kompisar som sett serien väldigt mycket, som... ja, men typ ”han var som han” och ”den var som den”, ”han hade samma problem som den killen där...”¹⁴⁹

I avsnitten ovan har jag beskrivit hur serien kan fylla en funktion hos informanterna genom att ge berättelser som kopplas ihop med egna berättelser och erfarenheter. De identifierar sig med karaktärerna, eller distanserar sig ifrån dem, och på så sätt fungerar karaktärerna som kulturella tolkningsnycklar eller verktyg. Men även om det kanske ofta sker utan att de själva direkt uppfattar det som en meningsskapande eller identitetsskapande process, så beskriver de också hur de medvetet använder serien som bollplank eller som exempel när man diskuterar relationer, eller som terapi. Serien beskrivs som en kompis, som någon som ställer frågor till en, eller som kan ge svar när man behöver. Några menar att den snarare formulerar eller kanaliserar frågor som redan finns inom en och därmed tvingar eller hjälper en att reflektera över dem. Serien beskrivs också som att den kan ge stöd och eller som något man kan hämta kraft ur.

Lisa: Jag måste säga en sak, att i mitt förra förhållande, det tog slut för ett och ett halvt år sedan, så mot slutet då, då var jag i och för sig ganska deprimerad också, sjukskriven... Då hade jag börjat titta på serien och hade fastnat, satt uppe varje natt och tittade... Det väckte så mycket frågor inom mig, jag tyckte det var jättebra, jag fick inte så mycket svar direkt, men en tankeställare. Och jag ville bli singel, för att jag ville leva som dem. Det satte igång mycket av mitt tänkande, ska jag göra slut, eller... Den har verkligen påverkat mig mycket, serien.

Katrine: Det håller jag med om. Det minns jag, när serien kom, då var jag 19-20, då tyckte jag inte alls om den, jag fattade liksom inte, jag hade kompisar som verkligen... det är som min lillasyster, hon tycker inte heller att den är bra. Men jag tror, att det kommer liksom, ju äldre man blir, att man börjar förstå och uppskatta den på ett annat sätt. Och det var precis samma, när min pojkvän gjorde slut, *Sex and the city* var min största tröst, det var liksom: ”nu förstår jag [fniss], nu förstår jag allt”. Jag pratade med mina kompisar som var typ 35 och nyskilda, och deras män var otrogna, och de sa också ”*Sex and the city*, man känner igen allting”... Jag kan inte helt sätta fingret på vad det är, men det är ändå en... det gav så mycket stöd.

Lisa: Det är ju som att ha någon att prata med, fast man inte pratar själv utan man bara lyssnar och tar till sig.

---

¹⁴⁸ Fokusgrupp 1, sid 47

¹⁴⁹ Fokusgrupp 1, sid 47

Katrine: Och det är som du säger, även om det är inom normerna och så, men det ger ändå konstigt nog svar på vissa saker. Men jag tror verkligen, ju äldre man blir, desto mer uppskattar man den. För det är liksom inte tonårsproblem det handlar om.

Marta: På vilket sätt ger det svar?

Katrine: Det är det jag inte är helt...

Lisa: Det är som ett bollplank på nåt sätt

Marika: Är det inte att det ger självförtroende på något sätt?

Katrine: Det är kanske just det, att det behöver inte vara på ett visst sätt, man behöver inte vara på ett visst sätt utan ... det är kanske just det här sökandet som vi pratade om.... Och att vissa saker måste man faktiskt bara komma igenom, det finns inte en grej, jag gör det här så blir det bra, utan man måste komma igenom.¹⁵⁰

Johanna: Men det blir ändå lite att den [tv-serien] är som en kompis eller vad man ska säga, att man får som en annan syn på saker och att man kan känna igen sig i vissa saker och då kan man se som, jaha... de resonerar också så.

Teresa: Det blir ju att man själv också tänker, och man kollar, när man var yngre och bodde hemma och kollade, då diskuterade man med mamma och syrrorna, och nu kollar jag med min kombo, då blir det... Man börjar prata själv om det... ibland missar man halva serien för att man sitter och pratar själv, det är det man kommer in på.¹⁵¹

Tjejerna förhåller sig på ett aktivt och medvetet sätt till karaktärer och händelser i serien, och låter dem bli viktiga på olika sätt och med olika syften. Ibland innebär det här aktiva förhållningssättet en mer ”intern” funktion – den ger kraft, väcker tankar och funderingar eller ger svar. Ibland blir funktionen mer social, serien blir en förevändning för att diskutera relevanta frågor, antingen i samband med själva tittandet eller vid andra tillfällen.

5 Diskussion

I det här kapitlet ska jag återföra diskussionen till mina syften och diskutera resultatet av fokusgrupperna utifrån det övergripande och begränsade syftet, liksom frågeställningarna. Jag kommer också att göra en del reflektioner kring metodfrågor och avslutningsvis ta upp några förslag på hur en vidare forskning utifrån min uppsats skulle kunna se ut.

5.1 Reflektioner kring syfte, teori och resultat

I detta och nästa avsnitt skall jag diskutera utifrån den första av mina frågeställningar: **Hur uppfattas och tolkas normer och värderingar kring kön, kärlek och sexualitet av kvinnor som tittar på *Sex and the city* och hur görs de meningsfulla i relation till tittarnas egna erfarenheter?**

Under arbetets gång har nya perspektiv och frågor väckts som inte riktigt fanns med i planeringen av min studie från början, och den slutliga versionen av uppsatsen är i mycket påverkad av det som kom fram under själva fokusgrupperna. Min tanke från början

---

¹⁵⁰ Fokusgrupp 1, sid 23f

¹⁵¹ Fokusgrupp 1, sid 64

var att ha ett övergripande syfte och sedan bara utforska en liten konkret del av det. Som studien utföll visade det sig att den mindre del jag valt att studera inte riktigt gav så mycket svar, medan den å andra sidan svarade mycket mer än jag trodde på de ”stora” frågorna i det övergripande syftet. Dels att det var så pass liten skillnad mellan grupperna som det var, vilket gjorde att det inte blev så meningsfullt att analysera resultatet utifrån skillnader i religiös bakgrund, dels att jag förvånades över hur tydligt informanterna förhöll sig till frågorna kring kön och makt i relationer och hur tydligt de talade om seriens funktion i vardagen.

Att mina informanter förhåller sig till parallella normsystem, de som jag kallat det traditionella/romantiska idealet och självständighetsidealet, uppfattar jag som ett av de viktiga och intressanta resultaten i studien. Dessa två ideal- eller normsystem har inte entydigt definierats, men de har tydliga kopplingar till Giddens begrepp, det romantiska kärlekskomplexet respektive sammanflödande kärleksidealet. De här idealen eller normsystemen handlar såväl om hur (kärleks)relationer är eller borde vara, som hur man som kvinna ska vara i eller utanför en relation. Tjejerna i min studie förhåller sig på olika sätt mer eller mindre medvetet och aktivt till dessa två normsystem, men de finns närvarande såväl i diskussionerna kring serien som när de pratar om sina egna liv. I princip alla uttalar sig negativt om det romantiska idealet, och vissa menar att det inte direkt existerar längre, men i diskussionerna finns det ändå närvarande som en möjlig del av repertoaren och som något att förhålla sig till. Jag uppfattar det också som att den här förhandlingen eller det reflexiva förhållningssättet ligger i linje med den teoretiska grund jag skissade, där identitets- och meningsskapandet hela tiden sker i spänningsfältet mellan vad som är en yttre struktur och vad som är individens egna möjligheter att påverka. Det handlar inte om en ensidig anpassning till yttre krav, utan genom sina handlingar och sätt att använda serien kan de också påverka och ge sig själva handlingsutrymme.

Som nämns ovan, finns en tydlig koppling mellan det jag kallat självständighetsidealet och Giddens begrepp sammanflödande kärleksideal. Detta är också starkt hos informanterna, på bekostnad av det romantiska idealet. Hos tjejerna finns också en uppfattning om att självständighet och frigörelse hänger ihop med jämlika relationer, eller avsaknad av en (traditionell) kärleksrelation. Detta skulle kunna sägas stödja Giddens tes om att det sammanflödande kärleksidealet finns, att det romantiska kärlekskomplexet är på tillbakagång och att intimitetens omvandling är en process där kvinnors ökade jämlikhet i samhället är ömsesidigt beroende av utveckling med mer jämlika privata relationer. Det här är ju en liten, kvalitativ studie och resultaten kan inte med självklarhet generaliseras. Jag anser mig inte kunna svara på frågor om omfång, eller på förändringar på makronivå. Däremot tycker jag att min studie

visar på den komplexitet som uppstår när de två idealen möts, att de finns närvarande i såväl tv-serien jag använt som i informanternas verklighet och de måste förhålla sig till dem. Kanske finns det en sådan utveckling, att de ”romantiska” relationerna mer och mer ersätts av rena relationer i Giddens mening. Det kan jag inte säga något om – däremot ger min studie några bilder av hur den här processen kan gå till och hur ambivalensen och de parallella normsystemen finns med som en viktig faktor i hur tjejerna ser på kärlek och relationer.

Det är också ett tydligt och intressant resultat i vilken utsträckning tv-serien faktiskt fungerar som ett verktyg för meningsskapande för tjejerna. Som Clark skriver fungerar seriens många olika berättelser och episoder som verktyg i ett ”tool kit”, för att ge exempel och för att tolka och förstå hur de egna relationerna och erfarenheterna förhåller sig till övergripande berättelser om kärlek. Kanske kan man också hävda att berättelsen kan fungera som konfliktlösare som Clark beskriver, att det i tv-serien sker förhandlingar mellan de olika normsystemen, att den blir en ”plats” att hantera motstridiga ideal och normer.

Ett mer underliggande och inte lika tydligt resultat, eller åtminstone en reflektion man kan göra, handlar om berättelsen som form och om hur berättelsen fungerar som meningsskapande. Studien styrker bilden av identiteten som en berättelse och att menings- och identitetsskapande kan förstås som att berättelsen om jaget möter större berättelser, och att enskilda händelser och beteenden blir begripliga och meningsfulla i ljuset av berättelser. Inte minst, eftersom det är slående hur viktigt slutet av tv-serien är för informanterna, och att det går att se hur de tänker på sina egna liv linjärt, med en tydlig tidsaspekt där syfte, orsak/verkan och mål är underliggande kategorier som finns med.

Kanske kan det också sägas vara ett resultat, att religiös bakgrund i relativt liten utsträckning påverkar hur informanterna tolkar och gör en tv-serie meningsskapande, eller vilken syn de har på kärlek och relationer. Skillnaderna mellan grupperna var små och det var egentligen bara i diskussionen om äktenskapet som skillnaderna blev tydliga. Frågan är dock om detta faktum verkligen kan sägas visa att det inte finns någon skillnad beroende på religiös bakgrund, utan snarare väcker frågor kring metod, något jag återkommer till nedan.

5.2 Metodreflektioner

Jag valde att använda fokusgrupper som metod för min studie och att dela upp grupperna efter religiös bakgrund. Som jag diskuterat ovan var det för att jag trodde att det skulle finnas skillnader mellan de som var uppvuxna med, eller hade erfarenhet av, ett uttalat fast religiöst meningssystem och dem som inte hade det. Jag gjorde också enkäten för att se vilka skillnader som fanns och för att hitta strukturella mönster mellan grupperna. Som redovisats ovan visade

det sig dock att det fanns väldigt små skillnader mellan grupperna. Detta faktum väcker naturligtvis frågor kring metoden, om det finns skillnader som skulle ha upptäckts bättre med en annan metod, om det fanns andra variabler som skulle utgjort en bättre grund för uppdelning eller om hela utgångspunkten att det skulle finnas skillnader beroende på någon sociologiskt mätbar variabel var fel.

Jag tror att grundantagandet var riktigt, att fokusgrupper är en bra metod och att det är bäst att göra så homogena grupper som möjligt, och alltså dela upp grupper efter mätbara variabler. Jag tror dock att religiös bakgrund inte var den mest signifikanta variabeln i den här studien. Kanske hade det varit mer meningsfullt att dela upp dem efter ålder, eller efter hur länge de följt serien eller någon annan variabel. I diskussionen framkom också tydliga skillnader beroende på vilken syn informanterna hade sedan tidigare på frågor kring kön och makt och det hade kanske varit en intressant uppdelning. Det skulle dock kräva en genomtänkt operationalisering. Jag tror också att fokusgrupper kan visa på fler tydliga skillnader mellan grupper, om man har fler fokusgrupper och mer differentierade sådana. Om man hade exempelvis fyra grupper, uppdelade på både ålder och religiös bakgrund, skulle man kanske kunna se tydligare skillnader och dra mer slutsatser. Ju fler grupper man har, desto mer kan man differentiera och desto tydligare ser man huruvida olika variabler påverkar diskussionen. Det gör ju å andra sidan studien mycket större.

Att det är svårt att se strukturella skillnader och dra slutsatser beroende på den variabel jag delade upp grupperna efter, betyder dock inte att resultatet är meningslöst eller ogiltigt eller att studien ”fallit”. Jag har i analysen valt att se mer på hur processerna fungerar i grupperna och det faktum att resultaten var så pass lika har snarast stärkt min tes att tv-serien kan fylla meningsskapande funktioner. Jag tror också fortfarande att det kan finnas skillnader grundade i religiös bakgrund, även om det inte var ett direkt resultat av den här studien. Genom att se grupperna snarare som två olika exempel på hur unga kvinnor som ser på *Sex and the city* kan diskutera, snarare än två helt olika grupper, tycker jag att min studie ändå är hållbar, om än småskalig. Särskilt utifrån att den är kvalitativ – en kvantitativ studie intresserar sig för frågor som kräver en större noggrannhet vad gäller urval och generaliserbarhet. En kvalitativ studie intresserar sig snarare för hur en process ser ut, hur man resonerar och på vilket sätt individen fungerar i den sociala situationen. Dessa frågor tycker jag att jag har fått svar på i min studie.

Att jag inte fann särskilt tydliga skillnader mellan grupperna gjorde också att jag i analysen inte använt den enkät jag genomförde. Om det hade funnits stora skillnader mellan grupperna skulle den kanske ha kunnat ge intressanta svar på varför. Även om den inte bidrog

till så mycket i analysen, har jag ändå valt att redovisa den, om inte annat för att visa att det inte fanns särskilt stora skillnader i resultat, trots att det ändå fanns vissa skillnader i gruppernas sammansättning.

En sista metodreflektion gäller att studera tv-serien som genre. Jag valde att visa ett avsnitt av serien, och tänkte mig att diskussionen i fokusgrupperna framför allt skulle handla om just det avsnittet. Det visade sig vara mycket svårt. Som framkommit på flera ställen ovan, var informanterna ganska ovilliga att skärma av just det här avsnittet från serien som helhet och de tog hela tiden exempel från andra avsnitt. De hade också slutet som övergripande tolkningsram. Jag tror att detta fenomen kan förekomma i alla former av receptionsstudier – om man visar exempelvis en nyhetssändning, så kommer tittarna sannolikt att tolka den utifrån sina erfarenheter av tidigare nyhetssändningar man har sett. Men när det gäller en serie med ett linjärt berättande, kanske det ännu tydligare är så, att man ser och tolkar händelser utifrån de händelser man har sett tidigare eller vet ska komma. Det ligger också i linje med min teoretiska förståelse och meningsskapandet som berättelse, att berättelser blir meningsfulla just när de ses i tidsmässigt sammanhang med orsaker, syften och mål. Om man väljer att visa och diskutera utifrån ett enda avsnitt, får man nog snarare se det som att avsnittet utgör ett exempel som input för diskussionen som handlar om hela serien, snarare än att avsnittet utgör objektet för diskussionen.

5.3 Förslag på vidare forskning

I föregående kapitel har jag framför allt ägnat mig åt den första av mina frågeställningar, hur tittarna tolkar tv-serien och gör den meningsfull. I det här avsnittet ämnar jag försöka besvara den andra frågan: **Hur skulle en forskningsansats kunna se ut för att undersöka hur en tv-serie som *Sex and the city* kan fungera som ett meningsskapande tolkningsredskap för att förstå erfarenheter av kärlek och sexualitet?**

När det gäller den teoretiska ansatsen tycker jag att det finns bra grund att gå vidare på, utifrån de teoretiker jag använt mig av i den här studien. Dock tror jag att en mer omfattande studie skulle tjäna på en mer grundläggande socialpsykologisk teoretisk grund. Framför allt när det gäller frågor om identitet, om individens meningsskapande processer och hur den sociala verkligheten konstrueras, finns stora teoretiska resurser inom socialpsykologin som antagligen skulle vara mycket användbara i en sådan studie. Inte minst gäller det studier kring kön, kärlek och relationer – exempelvis Carin Holmbergs socialpsykologiska studie *Det*

*kallas kärlek*¹⁵², om hur heterosexuella par reproducerar ojämlikhet i förhållandet, innehåller en hel del teoretiska verktyg för att analysera kärleksrelationer ur ett könsmaktsperspektiv.

Den fråga kring kön och makt som jag tycker är mest intressant, av dem som väckts i min studie, är den kring hur kvinnor förhåller sig till flera parallella normsystem och berättelser. Det som Margareta Forsberg ser hos sina informanter, som väldigt tydligt lever i två (eller flera) kulturer, finns spår av även hos ”helsvenska” tjejer som inte medvetet uppfattar sig stå emellan flera kulturer, inte minst i frågor kring relationer och sexualitet. Det vore mycket intressant att undersöka vidare hur det romantiska kärlekskomplexet finns kvar som tolkningsram, i vilken grad det sammanflödande kärleksidealet tar över och hur kvinnor rör sig mellan de två, förhandlar eller förhåller sig till dem och även om det finns fog för Giddens tanke att jämlika relationer ger mer jämlika samhällen. En helt annan fråga kring kön som är spännande är hur män förhåller sig till förändringar i kärleksideal och sexualitet och hur män uppfattar och tolkar en tv-serie som *Sex and the city* i ljuset av teorierna om intimitetens omvandling.

En annan såväl teoretisk som metodologisk fråga gäller studerandet av religionens påverkan, inte minst religiös bakgrund som faktor. Trots att jag inte kunnat dra några slutsatser utifrån religiös bakgrund i min studie, tycker jag att det vore relevant att i en större studie utforska hur tillgången till religiösa meningsskapande berättelser påverkar tolkning och meningsskapande. Genom att ha ett större urval och fler informanter skulle man antagligen tydligare kunna hitta skillnader och se hur dessa faktorer påverkar meningsskapande processer. Inte minst vore det relevant att ha informanter från olika religiösa traditioner och med fastare och lösare (uttalade) normsystem med sig från barndomen. I förlängningen av den frågan finns också andra frågor, som kanske ligger närmare den religionssociologiska mittfåran. Vad händer med de traditionella religionerna när andra berättelser blir starka meningsskapare och om det inte går att avskärma vissa religiösa meningssystem från alla de andra berättelser som möter människor i populärkultur och media? Hur påverkas de religiösa institutionerna, hur påverkas de religiösa individerna och hur påverkas människors uppfattning av vad religion är?

Gällande mitt val av just *Sex and the city* tror jag att det finns flera vägar vidare. Dels vore det intressant att göra en djupare studie av hur just den serien uppfattas och fungerar, men det vore också spännande att se hur olika serier med liknande tematik uppfattas, om samma tittare följer flera serier, hur de samspekar eller om olika tittare väljer olika serier och

---

¹⁵² Holmberg 1993

varför. Det vore också intressant att välja en eller flera serier med en helt annan tematik och se om samma mönster kring hur man kopplar ihop en serie med sina egna erfarenheter finns där. Trots att tv-serier finns tillgängliga på fler sätt nu än tidigare (se nedan), är nog ändå en liknande studie mest intressant om den studerar en serie som faktiskt är aktuell (d v s sänds i svensk tv) under perioden studien pågår, om inte annat för att det antagligen finns fler informanter att tillgå som följer en serie medan den sänds.

En fråga som jag överhuvudtaget inte har berört – eftersom det inte funnits med i min ansats – är hur utbrett och vanligt det är att människor har ett nära förhållningssätt till tv-serier de följer överhuvudtaget. Alla informanter i min studie har ju följt serien i fråga, visserligen med olika intensitet och under olika lång tid, men ändå tillräckligt för att ha mycket erfarenheter av att diskutera serien i sig och i relation till egna erfarenheter. Det vore intressant att undersöka hur vanligt det är att ha en så ”nära” relation till en serie, om det kan vara så att de som följer en serie också följer flera andra, om det finns olika sätt att följa serier på o s v. Kanske beror det också på *hur* man tittar – under de senaste åren har marknaden för tv-serier på dvd exploderat, samtidigt som många genom fildelning laddar hem tv-serier antingen avsnitt för avsnitt eller hela säsonger och tekniken har också utvecklats gällande pay-per-view, alltså att man beställer hem en film eller tv-program genom betal/kabel-tv. Den här tekniska utvecklingen har gjort att tittarna inte är beroende av att följa en serie under en viss tid eller på fasta sändningstider, eller ens att de ska köpas in av svenska tv-kanaler. Det vore intressant att göra en större kvantitativ undersökning kring detta, särskilt om det sattes i relation till frågor om identitet och meningsskapande. Man skulle inte få samma grundläggande insyn i hur processerna kring meningsskapandet sker som man får i en kvalitativ studie, men kanske skulle man kunna se större mönster och hitta frågor och utgångspunkter för en intervjustudie. Inte minst skulle man kanske kunna identifiera grupper av informanter och vilka variabler som är mest intressant att studera.

En sådan kvantitativ studie skulle alltså lämpligen följas upp av en kvalitativ. Den skulle kunna vara uppbyggd som en receptionsstudie med fokusgrupper, vilket jag tror skulle kunna ge intressanta resultat. Dock tror jag också att det vore intressant att följa en grupp av informanter, antingen tillsammans eller enskilt, under en längre tid. Det skulle kunna ge en större insikt i hur processerna kring meningsskapandet sker i vardagen och på vilket sätt tv-serien (eller serierna) påverkar individen. Det vore också intressant att följa en grupp informanter som följer en serie tillsammans, och deras diskussioner kring serien. Fokusgrupper – antingen de utgörs av redan existerande grupper som följer en serie tillsammans, eller om de

är sammansatta för studien – bör nog också kompletteras med individuella intervjuer för att ge en djupare förståelse.

En sista fråga som väckts under mitt uppsatsarbete och som vore intressant för vidare forskning – kanske som en helt egen studie – är frågan om hur svenska tv-tittare uppfattar vad som är ”amerikanskt”, som jag diskuterade i avsnitt 4.2.5. Finns det samband mellan uppfattningar om vad som är amerikanskt och om detta är positivt eller negativt, med exempelvis politiska uppfattningar, åsikter om kultur och media eller samhället i övrigt? Finns det skillnader beroende på klassbakgrund, kön eller etnicitet? Hur används det ”amerikanska” som symbol, finns det grund för min reflektion att det kan fungera som en projektion av det man vill distansera sig ifrån?

5.4 Avslutande reflektioner

Att föra ihop teoretiska perspektiv från olika discipliner och traditioner för att undersöka ett fenomen har varit komplicerat och bitvis snårigt, men också fruktbart. Genom att använda metoder och teoretiska verktyg från såväl sociologin, religionsvetenskapen som cultural studies-traditionen finns det möjligheter att belysa nya aspekter av tv-serien som möjligt medium för meningsskapande. Att förstå hur människor upplever, förstår och gör sina liv meningsfulla i det komplexa och ständigt förändrande samhälle som vi lever i, kräver kunskap från flera olika fält och låter sig inte förklaras i enkla modeller. Och liksom många olika verktyg eller medier är intressanta i sammanhanget, kan också olika områden i livet eller sätt att se på världen vara intressanta. Spänningen mellan å ena sidan det traditionella romantiska kärleksidealet och å andra sidan självständighetsidealet samt att kärleken trots allt kan vara en övergripande meningsskapande berättelse som människor tolkar världen utifrån, visar än mer på behovet av att gå utanför det traditionella religionsstudiet för att få kunskap om hur människor förstår sina liv och vad som är centralt och meningsfullt. Inte minst hur något som verkar ytligt och vardagligt, som en tv-serie om kvinnors relationer och sexuella eskapader, kan fungera som en frigörelse för kvinnor – om än inom normerna.

6 Litteratur/referenser

6.1 Tryckta källor

Ammerman, Nancy T. (2003) "Religious Identities and Religious Institutions" i: Dillon, Michelle (red) *The Handbook of the Sociology of Religion*. Cambridge: Cambridge University Press

Ang, Ien (1985) *Watching Dallas. Soap opera and the melodramatic imagination*. London: Routledge

Berg, Lena (2002) *Äkta kärlek – heterosexuell samvaro speglat mot diskurser om kärlek, heterosexualitet och kropp*. Uppsala: Sociologiska institutionen, Uppsala universitet.

Berger, Peter L. & Luckmann, Thomas (1979) *Kunskapssociologi. Hur individen uppfattar och formar sin sociala verklighet*. Stockholm: Wahlström & Widstrand

Bosseldal, Ingrid (1995) "Skillnad mellan ideal och praktik i förälskelsen" I: *Kvinnovetenskaplig tidskrift* 1995:4

Chidester, David (2005) *Authentic fakes: Religion and American Popular Culture*. Berkley and Los Angeles, California: University of California Press

Clark, Lynn Schofield (2003) *From Angels to Aliens. Teenagers, the Media and the Supernatural*. New York: Oxford University Press

Clark, Lynn Schofield & Hoover, Stewart M. (1997) "At the intersection of media, culture and religion – a bibliographic essay" I: Hoover & Lundby (red) *Rethinking media, religion and culture*. Thousand Oaks: Sage

Dalton, Lisle, Mazur, Eric Michael & Siems, Monica (2001) "Homer the Heretic and Charlie Chrurch" I: Mazur & McCarthy (red) *God in the Details. American Religion in Popular Culture*. New York: Routledge

De los Reyes, Paulina & Mulinari, Diana (2005) *Intersektionalitet*: Malmö: Liber

Eduards, Maud (2002) *Förbjuden handling. Om kvinnors organisering och feministisk teori* Malmö: Liber

Forbes, Bruce David & Mahan, Jeffrey H. (red) (2000) *Religion and Popular Culture in America*. Berkeley and Los Angeles, California: University of California Press

Forsberg, Margareta (2005) *Brunetter och blondiner. Om ungdom och sexualitet i det mångkulturella Sverige*. Göteborg: Institutionen för socialt arbete, Göteborgs universitet

Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning (2002). Stockholm: Vetenskapsrådet

Giddens, Anthony (1997) *Modernitet och självidentitet – Självet och samhället i den moderna epoken*. Göteborg: Daidalos

Giddens, Anthony (1995) *Intimitetens omvandling. Sexualitet, kärlek och erotik i det moderna samhället*. Nora: Nya Doxa

Giddens, Anthony (1996) *Modernitetens följder*. Lund: Studentlitteratur

Gustafsson, Göran (1997) *Tro, samfund och samhälle. Sociologiska perspektiv*. Örebro: Libris

Hirdman, Yvonne (2003) *Genus – om det stabila föränderliga former. 2 uppl.* Malmö: Liber

Holmberg, Carin (1993) *Det kallas kärlek : en socialpsykologisk studie om kvinnors underordning och mäns överordning bland unga jämställda par*. Göteborg: Anamma

Hoover, Stewart M, Lundby, Knut & Linderman, Alf (1997) *Rethinking Media, Religion and culture*. Thousand Oaks : Sage

Jindra, Michael (2000) "It's about Faith in our Future: Star Trek Fandom as Cultural Religion" i: Forbes & Mahan (red) *Religion and Popular Culture in America*. Berkeley and Los Angeles, California: University of California Press

Johansson, Thomas (1995) *Rutinisering och reflexivitet – en introduktion till Anthony Giddens*. Lund: Studentlitteratur

Kvale, Steinar (1997) *Den kvalitativa forskningsintervjun* Lund: Studentlitteratur

Lewin, Bo (red) (1998) *Sex i Sverige. Om sexuallivet i Sverige 1996*. Stockholm: Folkhälsoinstitutet

Madriz, Esther (2000) "Focus Groups in Feminist Research" I: Denzin & Lincoln (red) *Handbook of Qualitative Research, second edition*. Thousand Oaks, California: Sage

Mazur, Eric Michael & McCarthy, Kate (red) (2001) *God in the details. American religion in popular culture*. New York: Routledge

Primiano, Leonard Norman (2001) "Oprah, Phil, Geraldo, Barbara, and things that go bump in the night. Negotiating the supernatural on American television" i: Mazur & McCarthy (red) *God in the details. American religion in popular culture*. New York: Routledge

På tal om kvinnor och män. Lathund om jämställdhet. (2004). Stockholm: SCB

Repstad, Pål (1999) *Närhet och distans. Kvalitativa metoder i samhällsvetenskap, 3 uppl.* Lund: Studentlitteratur

Rosenberg, Tiina (2002) *Queerfeministisk agenda*. Stockholm: Atlas

Siegler, Elijah (2001) "God in the box. Religion in contemporary television cop shows" i: Mazur & McCarthy (red) *God in the details. American religion in popular culture*. New York: Routledge

Skeggs, Beverly (2000) *Att bli respektabel. Konstruktioner av klass och kön*. Göteborg: Daidalos

Wibeck, Viktoria (2000) *Fokusgrupper. Om fokuserade gruppintervjuer som undersökningsmetod*. Lund: Studentlitteratur

6.2 Intervjuer

Fokusgrupp 1, genomförd 2005-11-08

Deltagare (fingerade namn): Kajsa, Katrine, Petra, Maja, Lisa, Marika

Fokusgrupp 2, genomförd 2005-11-15

Deltagare (fingerade namn): Magdalena, Teresa, Gabriella, Johanna

Enkät genomförd i samband med fokusgrupperna

Ljudupptagning + transkription av fokusgrupperna, samt enkäterna, förvaras hos författaren.

6.3 Övrigt

HBO Online:

<http://www.hbo.com/city/> 2005-12-22 kl 23.42

http://www.hbo.com/city/cast/character/carrie_bradshaw.shtml 2005-12-22 kl 23.54

http://www.hbo.com/city/cast/character/miranda_hobbes.shtml 2005-12-22 kl 23.37

http://www.hbo.com/city/cast/character/samantha_jones.shtml 2005-12-22 kl 23.44

http://www.hbo.com/city/cast/character/charlotte_york.shtml 2005-12-22 kl 23.47

http://www.hbo.com/city/cast/character/mr_big.shtml 2005-12-22 kl 23.59

International Movie Data Base:

<http://www.imdb.com/title/tt0159206/maindetails> 2005-12-22 kl 23.34

<http://www.imdb.com/title/tt0159206/awards> 2005-12-22 kl 23.07

Sex and the city – säsong 2, avsnitt 7 ”The chicken dance”. Utgiven på DVD 2005 av Home Box Office/Paramount Home Entertainment (Sweden) AB

Appendix – Metodbilagor

Bilaga 1 – Informantbrev

Hej!

Vad roligt att du vill vara med i min studie om *Sex and the city*. Det kommer att gå till så att du och 5-7 andra tjejer träffas tillsammans med mig, tittar på ett avsnitt av serien och sedan diskuterar spontant och utifrån frågor jag ställer.

När jag vet vilka som kommer att vara med, kommer vi att bestämma ett exakt datum, men det blir antagligen i vecka 45 eller 46. Om du redan nu har vissa veckodagar som passar bättre än andra, får du gärna meddela det.

För att kunna sätta ihop en bra grupp, ber jag dig svara på några frågor. Du får gärna berätta lite om dig själv också, om du vill. Dina svar behandlas konfidentiellt och kommer inte att läsas av någon annan än mig och möjligen min handledare. I den slutliga uppsatsen kommer alla namn fingeras och ingen kommer kunna identifiera vem som har sagt vad.

Om jag får många svar, kanske inte alla intresserade informanter kommer att behövas. I så fall återkommer jag.

Tack på förhand

Marta Axner

Student i religionssociologi, Uppsala universitet

Ålder:

Civilstånd: (gift/sambo/frånskild/änka/särbo/singel)

Studieinriktning:

Ev tidigare yrke:

Är du medlem/aktiv i en kyrka eller religiös organisation?

Är du uppvuxen i ett religiöst hem? (om ja, berätta gärna lite mer)

Bilaga 2 – Frågeguide

Frågeguide ”Sex and the city”

Presentation, kolla ljudet.

Spontana reaktioner på programmet

Vad fastnade ni mest för i avsnittet?

Fanns det någon situation eller tanke som du kände igen dig i?

Är det (som Samantha säger) så att alla tjejer vill gifta sig? Är det något man funderar på?

Finns kärlek vid första ögonkastet?

Charlotte har en regel (3 träffar) innan hon ”får” ha sex. Har man såna regler? spelar det roll?

Är det någon figur ni känner igen er mer i än de andra?

Hur uppfattar ni Carries och Bigs relation i det här avsnittet? Känner ni igen er i den? på vilket sätt?

Vad uppfattar ni att programmet säger om relationer? finns det ett budskap? vad?

Kan tjejerna i serien påstås vara ideal? på vilket sätt? vad är positivt och negativt?

Figurerna kan utifrån traditionella könsroller påstås vara både typiskt kvinnliga och okvinnliga. Håller ni med? På vilka sätt?

Vad uppfattar ni att programmet säger om att vara kvinna? Finns det ett budskap?

Är Big en idealman? på vilket sätt? om inte, vad är hans nackdelar?

Vad uppfattar ni att programmet säger om att vara man, eller hur kvinnor vill att män ska vara?

Hur uppfattar ni tjejernas vänskap?

Bilaga 3 – Enkätssammanställning

Enkät i samband med gruppintervju ”Sex and the city”

Kryssa i de rutor som stämmer in bäst, alternativt besvara frågorna. Vill du lägga till något, går det bra att skriva bredvid eller sist på pappret.

1. **Ålder:** 21-35   *Medelålder gr 1: 24, gr 2: 27.*

2. **Ämnesområde:** *Gr 1: 6 hum/sam, Gr 2: 1 hum/sam, 2 lärare, 1 tek/nat*

3. **Födelseort:** *6 mälardalen, 1 småland, 1 dalarna, 1 jämtland*

4. **Är någon av dina föräldrar född utomlands?**

3 Ja (Vilket land? *Finland (samtliga)*)   7 Nej

5. **Dina föräldrars högsta utbildningsnivå:**

Gr 1:   Mamma

Pappa

1 Folkskola/grundskola

2 Folkskola/grundskola

1 Gymnasium/motsvarande

2 Gymnasium/motsvarande

1 Yrkesutbildning

1 Yrkesutbildning

3 Högskola/universitet

1 Högskola/universitet

Gr 2:   Mamma

Pappa

Folkskola/grundskola

Folkskola/grundskola

Gymnasium/motsvarande

Gymnasium/motsvarande

Yrkesutbildning

1 Yrkesutbildning

4 Högskola/universitet

3 Högskola/universitet

6. **Lever dina föräldrar tillsammans?**

9 Ja   1 (gr 1) Nej (sedan vilket år? _____)

7. Tycker du att du är uppvuxen i ett kristet hem?

Gr 1: 1 Ja 5 Nej

Gr 2: 3 Ja 1 Nej

8. Hur skulle du beskriva dig själv, som du är nu?

Gr 1:

- Jag är kristen
- 3 Jag tror på mitt personliga sätt
- Jag är sökare
- 3 Annat: *ateist, ateist, religion är en social konstruktion*

Gr 2:

- 1 Jag är kristen
- 2 Jag tror på mitt personliga sätt
- Jag är sökare
- 1 Annat: *agnostiker*

9. Vad tror du om Gud?

Gr 1:

- Det finns en Gud som bryr sig om mig
- 2 Det finns en makt eller kraft utanför människan
- Gud är något inom varje människa
- Jag vet inte vad jag ska tro
- 4 Jag tror inte att det finns något slags Gud eller högre makt

Gr 2:

- 1 Det finns en Gud som bryr sig om mig
- 1 Det finns en makt eller kraft utanför människan
- 1 Gud är något inom varje människa
- 1 Jag vet inte vad jag ska tro
- Jag tror inte att det finns något slags Gud eller högre makt

10. Civilstånd:

- Gift
  - Skild
  - 1 Sambo
  - 3 Särbo
  - 2 Singel
  - Annat
- gr 2
- 1 Gift
  - Skild
  - Sambo
  - 2 Särbo
  - 1 Singel
  - Annat

11. Om du lever i ett förhållande, sedan hur länge? 1 – 15 år

12. Hur länge har ditt längsta förhållande varat? 1,5 – 15 år

13. Har du barn?   1 (gr 1) Ja   9 Nej

Tack för din medverkan!

